

CZĘŚĆ A

Uwarunkowania i diagnoza stanu zagospodarowania przestrzennego gminy

I. Cel opracowania studium

Studium jest opracowaniem planistycznym obejmującym cały obszar gminy, określającym uwarunkowania i kierunki polityki przestrzennej,

Zawiera diagnozę stanu istniejącego zagospodarowania gminy i uwarunkowania rozwoju: przyrodnicze, kulturowe, społeczne, ekonomiczne, funkcjonalne i strukturalne.

Ponadto uwzględnia powiązania zewnętrzne gminy oraz wskazuje na koordynację działań.

Studium będzie opracowaniem wspomagającym : promocję gminy, lokalizację zadań ponadlokalnych, koordynację opracowywanych planów przestrzennego zagospodarowania i decyzji o warunkach zabudowy dla obszarów nie objętych miejscowymi planami.

II. Charakterystyka gminy

1. Położenie gminy

Gmina Zabrodzie leży w środkowej części woj. Mazowieckiego i południowo-wschodniej powiatu wyszkowskiego w odległości ok. 40 km od Warszawy. Sąsiaduje od północy z gminą Wyszaków, przy czym zachodnią część tej granicy stanowi rzeka Bug, od zachodu z gminą Dąbrówka, od południa z gminą Tłuszcz a od wschodu z gminą Jadów.

Siedzibą władz samorządowych jest wieś Zabrodzie położona w środkowo-zachodniej części gminy. Administracyjnie gmina podzielona jest na 22 sołectwa obejmujące 24 miejscowości wiejskie.

2. Podstawowe dane charakteryzujące gminę

(wg Powszechnego Spisu Ludności i Mieszkań 2002)

Liczba ludności - 5654 osób

w tym : kobiet - 2861 osób

mężczyzn - 2793 osób

Gęstość zaludnienia – 61,46 osób/km²

Ogółem powierzchnia gminy – 9203 ha
 Lesistość gminy - 24,07%
 Ilość mieszkań zamieszkałych stale – 1274
 Ilość mieszkań na 1000 mieszkańców – 225
 Przeciętna powierzchnia 1 mieszkania – 81,9 m²
 Powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 mieszkańca – 19,7m²
 Długość sieci kanalizacyjnej – 3,3 km
 Długość sieci wodociągowej – 10,9 km
 Liczba przyłączy do sieci wodociągowej – 205
 Liczba przyłączy do sieci kanalizacyjnej – 57
 Liczba budynków podłączonych do gazu sieciowego – 69

III. Uwarunkowania rozwoju gminy

4. Uwarunkowania rozwoju gminy

4.1 Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie terenu oraz stan ładu przestrzennego i wymogi jego ochrony

Przeznaczenie i zagospodarowanie terenów gminy wg. danych GUGiK w Warszawie na dzień 1 stycznia 2004 roku przedstawia się następująco:

lp	Wyszczególnienie	pow. w ha	udział %%
1	ogółem pow. gminy	9203	100,00
2	użytki rolne	6446	70,04
	w tym m.in.:		
	- grunty rolne zabudowane	199	2,16
	- grunty pod rowami	60	0,65
3	grunty leśne oraz zadrz. i zakrz.	2200	23,91
4	grunty zabudowane i zurbanizowane	353	3,84
	w tym:		
	- tereny mieszkaniowe	20	0,22
	- inne tereny zabud.	22	0,24
	- zurbanizowane tereny niezab.	43	0,47
	- tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	9	0,10
	- tereny komunikacyjne, w tym:	259	2,81
	- drogi	219	2,38
	- tereny kolejowe	40	0,43
5	grunty pod wodami płynącymi	115	1,25
6	nieużytki	88	0,96
7	tereny różne	1	0,01

W przestrzeni gminy największą powierzchnię zajmują grunty rolne (70,04% powierzchni gminy) o średniej jakości. Lasy oraz grunty zadrzewione i zakrzewione zajmują 23,91% powierzchni gminy. W większych zwartych kompleksach występują w północno – środkowej części gminy. Tereny zabudowane i zurbanizowane stanowią 6 % powierzchni gminy, w tym tereny mieszkaniowe zajmują 20 ha, a tereny zabudowy rolniczej 199 ha. Na terenie gminy nie występują tereny zabudowy przemysłowej. Wolnych terenów niezabudowanych jest 43 ha co stanowi 0,47% pow. gminy. Grunty zajęte pod drogi kołowe i kolej zajmują powierzchnię 259 ha tj. 2,81% pow. całej gminy.

Zabudowa gminy składa się z budynków z różnych okresów, z różnych materiałów o różnych standardach użytkowych i technicznych. Ponad 80% budynków zostało wybudowanych w okresie do 1989 roku. Zabudowa gminy w całości nie przedstawia szczególnych wartości kulturowych, zachowało się niewiele obiektów o charakterze zabytkowym. Dawna zabudowa, niezależnie od charakteru poszczególnych budynków, składa się na względnie uporządkowany, harmonijny krajobraz osadniczy. Dysharmonię wprowadzają obiekty realizowane od początku lat 60-tych typowe dla całego kraju tzw. „zabudowa pudełkowa” z płaskimi lub kopertowymi dachami. Agresywnie w krajobrazie wyglądają również realizowane wówczas obiekty użyteczności publicznej i produkcyjne.

Żywiłowa i często samowolna ekspansja na działki letniskowe nasilona od połowy lat 70-tych (decyzja o przydziale działki letniskowej była w rękach wojewodów a nie gminy), spowodowała zajęcie na domki letniskowe atrakcyjnych terenów o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych. Istniejące wówczas normatywy urbanistyczne dotyczące wielkości pojedynczej działki letniskowej spowodowały nadmierne zagęszczenie zabudowy bez uwzględniania naturalnej chłonności przyrodniczej obszaru. Kompleksy wykupionego terenu właściciele dzielili na możliwie największą ilość działek z pominięciem wymagań kompozycyjnych i funkcjonalnych. Również zabudowa realizowana była bardzo często z różnych przypadkowych materiałów, a architektura budynków z tamtego okresu odzwierciedla upodobania indywidualnych inwestorów bez poszanowania miejscowych tradycji.

4.2 Stan środowiska

4.2.1. Stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Rolnicza przestrzeń produkcyjna

Jakość użytków rolnych określana jest przez zintegrowany wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej obliczony przez IUNG Puławy uwzględnia ocenę punktową gleb, rzeźbę terenu, klimat i warunki wodne. Dla gminy Zabrodzie wskaźnik ten wynosi 46,3 podczas gdy dla powiatu wyszkowskiego – 48,2 a dla województwa mazowieckiego – 59,0.

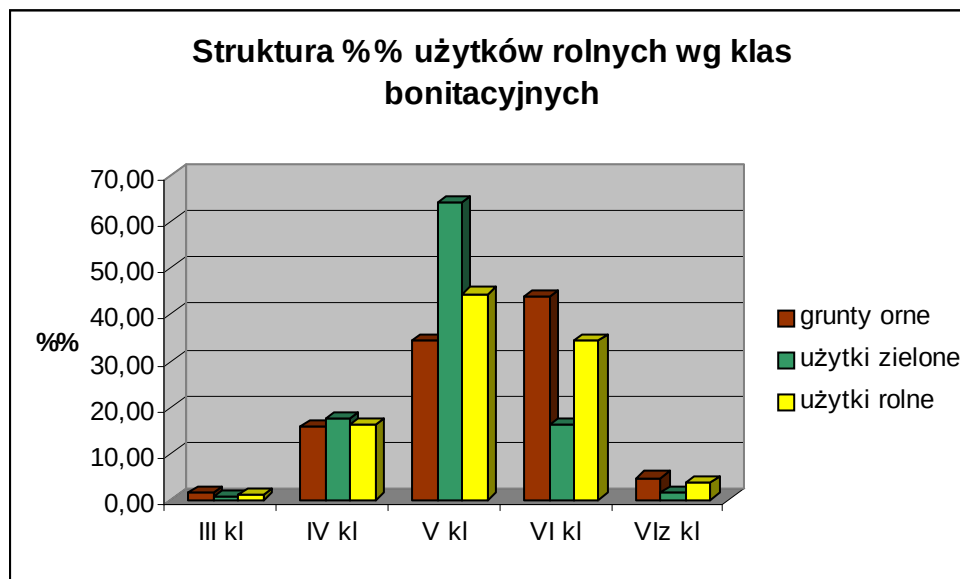
Największą powierzchnię gruntów ornych zajmują słabe i bardzo słabe gleby piaskowe klasy V i VI (ok. 78% gruntów ornych), suche i mało urodzajne. Występują one na całej powierzchni gminy, poprzedzielane drobnymi lasami i dużymi powierzchniami łąk. Gleby brunatne wylugowane i pseudobielicowe o składzie mechanicznym piasków gliniastych i piasków gliniastych pylastych średnio głębokich oraz płytkich piasków słabogliniastych na zwiezłych utworach (glinie, pyle i ile) właściwych stosunkach wodno-powietrznych lub okresowo za suche, dość mało urodzajne, zaliczone do klasy IVa i IVb występują w niewielkich ilościach, ok. 15% gruntów ornych, głównie w obszarze miejscowości Obręb, Karolinów, Przykory, Głuchy i Niegów. W bardzo niewielkich ilościach występują gleby brunatne wylugowane i czarne ziemie wytworzone z glin o spiaszczonej niekiedy warstwie powierzchniowej o właściwych stosunkach wodno-powietrznych zaliczane do klasy IIIb gruntów ornych- tylko 1,37% gruntów ornych. Występują one w miejscowościach Obręb, Przykory, Mościska, Dębinki, Głuchy, Niegów i Słopsk.

Tab. Użytki rolne w ha i %% wg klas

lp	wyszczególnienie	III kl	IV kl	V kl	VI kl	VIz kl	razem
1	grunty orne	54,36	623,15	1365,24	1742,22	187,94	3972,91
2	udział %%	1,37	15,68	34,36	43,85	4,73	65,80
3	użytki zielone	11,30	358,19	1324,52	337,00	33,63	2064,64
4	udział %%	0,55	17,35	64,15	16,32	1,63	34,20
5	użytki rolne	65,66	981,34	2689,76	2079,22	221,57	6037,55
6	udział %%	1,09	16,25	44,55	34,44	3,67	100,00

Użytki zielone zajmują 34,2% użytków rolnych. W większości są to użytki zielone słabe i bardzo słabe zaliczane do kompleksu 2z i 3z trwałych użytków zielonych. Występują w dolinach rzek i

zagłębieniach terenowych. Największy jest udział łąk i pastwisk klasy V – stanowią one 64,15% trwałych użytków zielonych.

Grunty orne gminy charakteryzują się na ogół słabymi warunkami do produkcji rolnej. Dominują gleby klasy V i VI bardzo słabo urodzajne, nie nadające się do intensyfikacji rolnictwa. Czynnikiem ograniczającym przydatność dla rolnictwa gleb zaliczanych do klasy IVa i IVb jest ich mała naturalna urodzajność wymagająca wysokiego uzupełnienia składników pokarmowych oraz mała zdolność utrzymywania wody opadowej.

Gleby całego powiatu wyszkowskiego charakteryzują się bardzo wysokim odczynem zakwaszenia (ponad 81% gleb), niedoborem magnezu i potasu, są stosunkowo zasobne w przyswajalny fosfor (Źródło – Raport WIOŚ w Warszawie Stan Środowiska w Województwie Mazowieckim w 2002 roku).

Lasy

Lasy należą do Nadleśnictwa Drewnica. Zajmują na obszarze gminy różnej wielkości kompleksy, najczęściej w dużym rozczłonkowaniu. Zwarte, większe kompleksy występują w północnej części gminy. Zajmują 23,91% powierzchni gminy, z czego tylko ok. 30% stanowią lasy państwowe.

Dominują siedliska boru suchego (głównie na terenach wydm), boru świeżego (głównie na terenach piasków rozwianych) oraz w niewielkiej ilości ols (w obniżeniach terenowych z wysokim

poziomem wody). Drzewostan reprezentuje sosna z fragmentarycznie występującym dębem, brzozą, jesionem i olchą. Są to lasy młode w wieku poniżej 80 lat o ograniczonej przydatności dla penetracji turystycznej. Podstawową cechą lasów jest ich glebochronny charakter. Stanowią korzystne urozmaicenie krajobrazowe. Pozyskiwanie drewna (grubizny) w 2002 roku w lasach prywatnych wyniosło 575 m³, w 1999 roku 371 m³. Odnowieniem i zalesieniem objęta została powierzchnia 7,60 ha. W lasach prywatnych nie występują żadne formy ochronne lasów.

Osobliwości florystyczne i faunistyczne

W ramach prac badawczych dokumentujących Nadbużański Park Krajobrazowy zinwentaryzowana została flora i fauna podlegająca ochronie całkowitej i częściowej. Na obszarze gminy zlokalizowano 2 stanowiska roślin rangi europejskiej oraz jedno stanowisko kraski.

Na terenie gminy zarejestrowanych jest 7 pomników przyrody. Są to drzewa rosnące w sołectwie Adelin przy drodze powiatowej nr 556.

Wykaz pomników przyrody na terenie gminy Zabrodzie:

1. D 6 szypu kowy-obw.390 cm, dz.nr 262, w asn.Tadeusz Chudy
2. D 6 szypu kowy-obw.395cm, dz.nr 264, w .Mieczysław Sowiński
3. D 6 szypu kowy-obw.565cm, dz.nr253, w .Waldemar Stańkiewicz
4. D 6 szypu kowy-obw. 410cm, dz.nr 264, w . Mieczysław Sowiński
5. D 6 szypu kowy-obw.465cm, dz.nr 249, w . Onisk Maria
6. D 6 szypu kowy-obw. 465cm, dz.nr 255, w . Teresa Sowińska
7. D 6 szypu kowy-obw. 475 cm,dz.nr 257, w . Józef Sowiński

4.2.3.Zasoby wodne

Cały obszar gminy położony jest w zlewni rzeki Bug. Rzeka Bug stanowi naturalną zachodnią część północnej granicy gminy. Obszar gminy odwadniany jest przez rzekę Fiszor oraz szereg cieków i rowów. Występujące podmokłości związane są głównie z doliną rzeczną i są w dużej mierze podmokłościami stałymi. W okresie wiosennym, przy wysokich stanach wód, zalewany jest taras zalewowy. W 1979 podczas katastrofalnej powodzi zalane były również obszary tarasu nadzalewowego.

Na obszarze gminy wyodrębniono dwa obszary o odmiennych poziomach zalegania wód gruntowych:

- obszar dolinny rzeki Bug i Fiszor – wody gruntowe zalegają płycej niż 2 m ppt, tworzą jeden poziom o zwierciadle swobodnym. Występujące wahania zwierciadła wód gruntowych są dość gwałtowne i zależne od wahań stanów

wody w rzece. W obrębie tarasu zalewowego i starorzeczy wody gruntowe występują poniżej 1,0 m ppt.

- obszary z wodą gruntową zalegającą głębiej niż 2,0m są to głównie obszary wydymowe oraz fragmenty pól piasków przewiewnych.

Pod względem warunków wodnych teren gminy charakteryzuje się małokorzystnymi warunkami dla budownictwa. Generalnie prawie na całym obszarze gminy wody gruntowe znajdują się płycej niż 2 m ppt. Najkorzystniejsze warunki lokalizacji budownictwa występują w południowo- zachodniej części gminy w rejonie miejscowości Słopsk, Głuchy, Niegów, Mostówka.

Dla zaopatrzenia ludności w wodę pitną wyróżnia się trzy poziomy wodonośne:

- najpłytszy występujący w dolinie rzeki Bug wraz z przyległymi obszarami, głębokość występowania wód dochodzi do 2,0 m ppt. Wody tego poziomu narażone są na zanieczyszczenia z uwagi na brak warstwy izolującej gruntów trudnoprzepuszczalnych. Wody te nie są wskazane do wykorzystywania do celów konsumpcyjnych.
- drugi poziom wód występuje na głębokości od 3 do 12 m ppt- rejon miejscowości Obręb, Przykory, Głuchy, są to wody izolowane od wpływów zewnętrznych zanieczyszczeń, przydatne do celów pitnych.
- Najgłębszy poziom zalega poniżej 15 m ppt pod warstwą glin zwałowych, nadaje się do konsumpcji.

4.2.3.Wymogi ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego

Cały obszar gminy leży w lewobrzeżnej zlewni Bugu i jego dopływów.

W gminie Zabrodzie nie występują wielkoprzestrzenne obszary objęte prawną formą ochrony przyrody w postaci parków narodowych, krajobrazowych, czy obszarów chronionego krajobrazu.

Dolina Bugu wraz z Fiszorem, lasy w północnej części gminy reprezentując wysokie wartości przyrodnicze i krajobrazowe, pełnią istotną rolę w systemie powiązań przyrodniczych województwa i kraju. Dolina Bugu stanowi korytarz ekologiczny o znaczeniu międzynarodowym. Narew wraz z Wisłą i Bugiem tworzą w Kotlinie Warszawskiej największy w kraju i jeden z największych w Europie węzeł wodny. O dużej randze walorów

przyrodniczych gminy świadczy również typowanie tych obszarów do Europejskiej Sieci Ekologicznej NATURA 2000. Cały obszar gminy wchodzi w skład obszaru funkcjonalnego Zielone Płuca Polski.

Prawie cały obszar gminy charakteryzuje się płytko zalegającą wodą gruntową narażoną na zanieczyszczenia z rolnictwa i gospodarstw domowych. Dlatego szczególnie ważnym jest rozwiązanie gospodarki ściekowej oraz gospodarki odpadami w gospodarstwach rolnych.

Duże znaczenie dla wartości krajobrazowych a także znaczenie glebochronne posiadają liczne zalesione wydmy. Tereny te cenne przyrodniczo powinny podlegać ochronie przed zmianą ich użytkowania. Szczególnie ograniczona w tych miejscach powinna być eksploatacja surowców, która wywołuje konflikty w stanie środowiska przyrodniczego (zakłócenia stosunków wodnych, zniekształcenia rzeźby terenu – wyrobiska i hałdy).

Rzeźba terenu

Gmina Zabrodzie położona jest (wg. J.Kondrackiego) w obrębie dwóch jednostek fizyczno-geograficznych – część północna położona jest w obrębie Doliny Dolnego Bugu, część południowa – w Równinie Wołomińskiej.

Dolina Dolnego Bugu zajmuje szerokość ok. 6-7 km. Wyróżnia się następujące jednostki:

- taras erozyjno-akumulacyjny o szerokości do 3 km., wyniesiony średnio 90-95m npm., o nachyleniu nie przekraczającym 5%.
- równina stożków napływowych – we wschodniej części doliny, wyniesiona średnio 92,5 – 97,5 m npm., o nachyleniu nie przekraczającym 5%.
- równina piasków eolicznych – znajduje się pomiędzy tarasem erozyjno-akumulacyjnym a równiną stożków napływowych, od południa graniczy z wysoczyzną morenową płaską. W obrębie równiny występują liczne ciągi form wydmy o wysokościach względnych do 20-25 m. (rejon Mostówki).
- taras nadzalewowy rzeki Bug – o szerokości 2-3 km, wyniesiony średnio 80-

90 m npm., powierzchnia prawie płaska, lokalnie wysokości względne dochodzą do 10-15 m.

- taras zalewowy rzeki Bug – płaski, wyniesiony średnio 1-4 m ponad poziom lustra wody w rzece.

W obszar Równiny Wołomińskiej wchodzi:

- równina zastoiskowa – sięga od zachodniej granicy gminy na wschód do doliny rzeki Fiszor, wyniesiona 95-98 m npm, płaska z nielicznymi wydmiami i zagłębieniami o podmokłym dnie,
- wysoczyzna morenowa płaska, silnie zdenudowana, wyniesiona średnio 98-110 m npm, również urozmaicona formami wydmy oraz zagłębieniami.

Rzeźba gminy nie wpływa ograniczająco na rozwój funkcji osadniczej jak i rolnictwa.

4.2.2. Budowa geologiczna i warunki gruntowe

Obszar gminy pod względem geologicznym leży w obrębie Niecki Mazowieckiej. Młodsze utwory jury i kredy przykrywają osady trzeciorzędowe i czwartorzędowe.

Na obszarze gminy wyróżnia się trzy rejony o różnej przydatności dla budownictwa:

- rejon obejmujący obszar wysoczyzny polodowcowej o gruntach nośnych. Występujące tu glina i piaski zwałowe o miąższości powyżej 4,5 m stwarzają dobre warunki dla posadowienia obiektów budowlanych.
- rejon obejmujący taras nadzalewowy, taras erozyjno-akumulacyjny, równinę zastoiskową, równinę stożków eolicznych i napływowych o zróżnicowanych nośnościach gruntów, z przewagą gruntów mało-nośnych. Występujące tu piaski akumulacji rzecznej, w których woda gruntowa zalega płycej niż 2,0m ppt, charakteryzują się gorszymi warunkami dla posadowienia obiektów. Również słabszymi warunkami dla budownictwa

charakteryzują się piaski eoliczne. Piaski akumulacji zastoiskowej charakteryzują się średnio – korzystnymi warunkami dla budownictwa, ich przydatność uzależniona jest od głębokości zalegania wód gruntowych.

- rejon obejmujący taras zalewowy, starorzecza oraz dna obniżeń podmokłych. Występujące tu utwory piaszczyste zawierają znaczne domieszki humusu, torfów oraz namulów. Woda gruntowa występuje płycej niż 1m ppt. Grunty te nie nadają się do posadowienia obiektów budowlanych.

4.2.7. Stan sanitarny środowiska

- Stan czystości wód powierzchniowych i wglębnych.

Stan sanitarny wód powierzchniowych jest zróżnicowany, a źródła zanieczyszczeń są różnego pochodzenia.

Głównym źródłem zanieczyszczeń wód powierzchniowych są zrzuty nieoczyszczonych ścieków socjalno-bytowych i gospodarczych, związki organiczne pochodzące z torfów i murszów zalegających na dnach dolin, dolinek i obniżeń oraz w mniejszym stopniu gospodarka rolna (spływy powierzchniowe nawozów i środków ochrony roślin). W ostatnich latach wzrasta zagrożenie dla wód w małych ciekach, gruntu oraz wód gruntowych ze względu na systematyczne wodociągowanie terenów wiejskich, przy jednoczesnym braku kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków. Nieczystości powstające w gospodarstwach rolnych, domowych a szczególnie letniskowych kierowane są do szamb, które często ulegają rozszczelnieniu. Gospodarka wodno-ściekowa wymaga systemowego rozwiązania na terenie całej gminy. Obecnie na terenie gminy działają trzy oczyszczalnie ścieków. Na poprawę stanu czystości wód gruntowych i powierzchniowych wpłynie niewątpliwie realizacja zbiorników na gnojowicę i płyt gnojowych. Opracowany przez Zarząd Województwa Mazowieckiego „Program Ograniczenia Zanieczyszczeń Składnikami Nawozowymi z Produkcji Zwierzęcej w Województwie Mazowieckim – kwiecień 2003 roku – na obszarze gminy Zabrodzie przewiduje współfinansowanie 11 takich obiektów w 2006 roku. Rzeka Bug stanowi naturalną północno-zachodnią granicę gminy. Stan czystości rzeki w obrębie gminy Zatory określany jest na

podstawie pomiarów w punkcie zlokalizowanym w Wyszkanie. Na podstawie badań przeprowadzonych w 2001 roku, wody rzeki Bug zostały zaliczone do pozaklasowych. O niskiej jakości wód w Bugu oprócz zanieczyszczenia bakteriologicznego decyduje wysoki stopień zeutrofizowania spowodowany obecnością związków fosforu i azotu (głównie azotynowego). W Bugu utrzymuje się wysoka produkcja pierwotna o czym świadczy wysoki chlorofil. (Źródło: Raport Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Warszawie „Jakość i zagrożenia wód powierzchniowych w Województwie Mazowieckim w 2002 roku” - Warszawa 2003).

Prawie cała gmina Zabrodzie położona jest w obszarze ochronnym GZWP (głównego zbiornika wód podziemnych) o wysokiej ochronie. Badanie jakości tych wód w 2002 roku w punktach pomiarowych nr 1682 i nr 1020 (numer otworów obserwacyjnych wg PiG) położonych w rejonie Wyszkania wykazały, że wody te są wysokiej klasy i zostały zaliczone do klasy Ib. Przy czym w całym województwie nie było wód klasy najwyższej Ia. (Źródło: Raport Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Warszawie „Stan środowiska w Województwie Mazowieckim w 2002 roku - Warszawa 2003).

- Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego

W całym powiecie Wyszkanie notuje się bardzo niską emisję zanieczyszczeń pyłowych oraz gazowych. W wyniku badań przeprowadzonych w 2003 roku (Źródło – Roczna ocena jakości powietrza w Województwie Mazowieckim – Raport 2003, WIOŚ Warszawa, czerwiec 2004 rok) z uwzględnieniem parametrów kryterialnych określonych dla celu ochrony zdrowia i ochrony roślin cały powiat wyszkański sklasyfikowano w klasie najwyższej - A. W gminie Zabrodzie na stan sanitarny powietrza niewątpliwie ma wpływ komunikacja – głównie droga krajowa S8. Coraz większy ruch samochodowy, nasilony w okresie letnim, powoduje liniowe zanieczyszczenie powietrza (emisje spalin i produktów ropopochodnych) wzdłuż pasa drogowego.

- Zanieczyszczenia gleb

Wg. badań Stacji Chemiczno-Rolniczej w Wesolej oraz Instytutu Upraw Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach większość gleb użytków rolnych w województwie mazowieckim cechuje naturalna zawartość metali ciężkich, WWA i siarki. Gleby te mogą więc być przeznaczone pod wszystkie uprawy polowe i ogrodnicze.

WIOŚ w latach 90. prowadził badania gleb wzdłuż tras komunikacyjnych na zawartość kadmu i ołowiu. Badania te wykazały kumulację tych metali wzdłuż głównych dróg kołowych,

która malała w miarę oddalania się od pasa drogowego. Należy sądzić, że obecnie, przy wzrastającym natężeniu ruchu pojazdów kumulacja ta nasila się. W gminie Zabrodzie sytuacja taka prawdopodobnie występuje wzdłuż trasy S8.

4.3. Dziedzictwo kulturowe oraz dobra kultury współczesnej

Na terenie gminy Zabrodzie prawną ochroną konserwatorską objęte są:

1. wpisane do rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków:

- **w miejscowości Niegów**

- o zespół kościoła parafialnego P.W. Św. Trójcy: kościół murowany z lat 1863-1866, dzwonnica murowana 1863-1866, plebania murowana z poł. XIX w. – decyzja nr 141 z dnia 7.07.1981 roku,
- o zespół pałacowy, własność Stowarzyszenia Sióstr Samarytanek Krzyża Chrystusowego : pałac murowany z 1872 roku – decyzja nr 336 z dnia 11.09.1995r., park zabytkowy – decyzja nr 176 z dnia 27.01.1984 roku, aleja klonowa – decyzja nr 327 z dnia 30.01.1986 roku,
- o cmentarz parafialny rzymsko-katolicki – decyzja nr 211 z dnia 18.10.1993 roku,

- **w miejscowości Dębinki:**

- o zespół pałacowo-parkowy: pałac murowany z końca XVIII wieku, przebudowany z końcem XIX przez arch. Władysława Mierzanowskiego – decyzja nr 430/62/35 z dnia 18.03.1962 roku,
- o budynki gospodarcze murowane z końca XVIII – decyzja nr 328 z dnia 28.11.1993 roku,
- o park zabytkowy z XIX wieku – decyzja nr 111 z dnia 10.12.1976r.,

- **w miejscowości Lasków Głuchy:**

- o zespół dworski: dwór drewniany z końca XVIII wieku, dom służby drewniany z początku XX wieku, dom ogrodnika drewniany z końca XIX wieku, dom drewniany z początku XX wieku przeniesiony z Głuch, stodoła drewniana z 2 połowy XIX wieku – decyzja nr 227/59/19 z dnia 18.11.1959 roku,
- o park zabytkowy – decyzja nr 2/97 z dnia 20.01.1976 roku,

- **w miejscowości Młynarze:** cmentarz ewangelicki – dec. b.d.

2. wpisane do ewidencji zabytków:

- **w miejscowości Adelin** – dom drewniany nr 45 z pocz. XX wieku,

- **w miejscowości Głuchy:**

- o dom drewniany nr 33a z 1932 roku,
- o dom drewniany nr 35 z 1931 roku,
- o dom drewniany nr 39 z 1930 roku,

- **w miejscowości Młynarze:**

- o zagroda nr 12 (dom drewniany z 1923-1924 roku, obora mur. Z pocz. XX wieku, piwnica mur-drewn. ok. 1924 roku),

- o dom drewniany nr 15 z 1919 roku,
- o dom drewniany nr 16 z 1922 roku,
- **w miejscowości Mostówka:**
 - o dom drewniany z 1931 roku,
 - o dom drewniany z lat 20. XX wieku,
- **w miejscowości Zabrodzie** dwór drewniany z XIX/XX wiek.

3. stanowiska archeologiczne

L.p	Miejscowość	Nr stanowiska	Nr AZP	Chronologia
1	Adelin		51-70	Epoka kamienia
2	Adelin		51-70	Wczesna epoka żelaza
3	Adelin		51-70	Nowożytność
4	Adelin (Grzegorzewo)		51-70	Neolit
5	Adelin (Grzegorzewo)		51-70	Epoka brązu
6	Adelin (Grzegorzewo)		51-70	Wczesne średniowiecze
7	Anastazew	59	50-70	Nowożytność
8	Choszczowe		51-70	Wczesna epoka żelaza
9	Choszczowe		51-70	Późne średniowiecze- nowożytność
10	Choszczowe	1	51-71	Epoka brązu i wczesna epoka żelaza
11	Choszczowe	2	51-71	Epoka brązu i wczesna epoka żelaza
12	Choszczowe	3	51-71	Epoka brązu i wczesna epoka żelaza
13	Choszczowe	4	51-71	Nowożytność
14	Dębinki		51-70	Epoka kamienia
15	Dębinki		51-70	Wczesna epoka żelaza
16	Dębinki		51-70	Wczesne średniowiecze
17	Dębinki		51-70	Nowożytność
18	Gaj	1	50-70	Paleolit schyłkowy i mezolit
19	Gaj	3	50-70	Epoka brązu
20	Gaj	4	50-70	Mezolit
21	Gaj	63	50-70	Nowożytność
22	Gaj	64	50-70	Młodszy okres przedrzymski- starszy okres rzymski, wczesne średniowiecze, nowożytność
23	Gaj	65	50-70	Epoka brązu
24	Gaj		51-70	Epoka brązu
25	Gaj		51-70	nowożytność
26	Głuchy		51-70	Epoka brązu

27	Głuchy		51-70	Nowożytność
28	Kiciny	11	51-71	Neolit, nowożytność
29	Kiciny	12	51-71	Nowożytność
30	Kiciny	13	51-71	Nowożytność
31	Kiciny	14	51-71	Epoka kamienia, nowożytność
32	Kiciny	15	51-71	Epoka kamienia,
33	Kiciny	16	51-71	Okres wpływów rzymskich
34	Kiciny	17	51-71	Nowożytność
35	Lipiny		51-70	Wczesna epoka żelaza
36	Młynarze	62	50-70	Wczesne średniowiecze
37	Młynarze	1	50-69	Neolit
38	Młynarze	7	50-69	Okres wpływów rzymskich
39	Mostówka		51-70	Neolit
40	Mostówka		51-70	Późne średniowiecze, nowożytność
41	Mostówka		51-70	Nowożytność
42	Mościska	23	51-71	Nowożytność
43	Mościska	30	51-71	Nowożytność
44	Mościska		51-70	Wczesna epoka żelaza
45	Mościska		51-70	Nowożytność
46	Niegów		51-70	Neolit
47	Niegów		51-70	Starożytność
48	Niegów		51-70	Nowożytność
49	Obrąb	18	51-71	Nowożytność
50	Obrąb	19	51-71	Nowożytność
51	Obrąb	22	51-71	Nowożytność
52	Obrąb	25	51-71	Epoka kamienia, nowożytność, starożytność
53	Obrąb	26	51-71	Nowożytność
54	Płatków	9	51-71	Nowożytność
55	Płatków	10	51-71	Nowożytność
56	Przykory	24	51-71	Nowożytność
57	Przykory	31	51-71	Nowożytność
58	Przykory	32	51-71	Nowożytność
59	Słopsk	7	51-69	Paleolit/mezolit, neoit
60	Słopsk	8	51-69	Epoka brązu
61	Słopsk	9	51-69	Wczesne średniowiecze
62	Słopsk	10	51-69	Neolit
63	Słopsk	11	51-69	Okres wpływów rzymskich
64	Słopsk	12	51-69	Starożytność
65	Słopsk	13	51-69	Wczesna epoka żelaza
66	Słopsk	14	51-69	Neolit
67	Słopsk	15	51-69	Neolit
68	Słopsk	16	51-69	Paleolit/mezolit
69	Słopsk	28	51-69	Neolit
70	Słopsk	30	51-69	Nowożytność
71	Słopsk	3	50-69	Okres wpływów rzymskich

72	Słopsk	4	50-69	Okres wpływów rzymskich, wczesne średniowiecze
73	Słopsk	5	50-69	Okres wpływów rzymskich
74	Słopsk	6	50-69	Okres wpływów rzymskich, wczesne średniowiecze
75	Wysychy		51-70	Paleolit/mezolit
76	Wysychy		51-70	Epoka kamienia
77	Wysychy		51-70	Wczesna epoka żelaza
78	Wysychy		51-70	Nowożytność
79	Zabrodzie		51-70	Epoka kamienia
80	Zabrodzie		51-70	Wczesna epoka żelaza
81	Zabrodzie		51-70	Późne średniowiecze-Nowożytność
82	Zabrodzie		51-70	Nowożytność
83	Zazdrość		51-70	Neolit
84	Zazdrość		51-70	Wczesna epoka żelaza
85	Zazdrość		51-70	Nowożytność

Ponadto opiece konserwatorskiej podlegają krzyże przydrożne, stanowiska archeologiczne, miejsca pamięci narodowej.

4.4. Warunki i jakość życia mieszkańców

4.4.1. Procesy demograficzne

W rozmieszczeniu liczby ludności na terenie gminy największą liczbę mieszkańców posiada wieś Niegów – 665 osób

- w grupie miejscowości **powyżej 500** mieszkańców są 3 miejscowości – Niegów, Zabrodzie i Dębinki,
- **ponad 300 do 500** mieszkańców liczy 1 miejscowość - Gaj,
- w przedziale miejscowości o liczbie mieszkańców **powyżej 200 do 300** są 4 wsie: Głuchy, Lipiny, Słopsk i Wysychy,
- w przedziale miejscowości o liczbie mieszkańców **powyżej 100 do 200** jest 10 miejscowości: Adelin, Anastazew, Basinów, Choszczowe, Kiciny, Obrąb, Płatków, Podgać, Przykory i Zazdrość,
- **do 100** mieszkańców liczą 3 miejscowości: Karolinów, Młynarze i Mościska.

Liczba mieszkańców w poszczególnych miejscowościach w wieloleciu przedstawia się następująco:

Lp	Miejscowość	Liczba ludności				„-„ ubytek „+„ przyrost 2004-1970
		Spis Powszechny		Dane UG		
		1970*	1978*	1984*	2004	
1	Adelin	215	214	206	189	-26
2	Anastazew	252	214	194	129	-123
3	Basinów	219	241	234	157	-62
4	Choszczowe	219	156	202	191	-28
5	Dębinki	701	656	510	565	-136
6	Gaj	372	352	334	334	-38
7	Głuchy	305	272	246	271	-34
8	Karolinów	120	115	98	65	-55
9	Kiciny	246	165	220	158	-88
10	Lipiny	249	245	237	231	-18
11	Młynarze	136	118	104	86	-50
12	Mostówka	376	425	480	554	+178
13	Mościska	158	134	132	93	-65
14	Niegów	528	509	455	665	+137
15	Obrąb	266	236	318	156	-110
16	Płatków	265	242	216	166	-99
17	Podgac	199	156	146	101	-98
18	Przykory	162	172	180	198	+36
19	Słopsk	402	331	326	291	-111
20	Wysychy	270	255	251	240	-30
21	Zabrodzie	385	421	429	575	+190
22	Zazdrość	219	165	167	153	-66
	Razem:	6264	5794	5685	5568	-696

* informacje wg. nieobowiązującego miejscowego ogólnego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Zabrodzie z 1988 roku

Wg. danych Narodowego Spisu Ludności i Mieszkań (Urząd Statystyczny w Warszawie 2003 rok) obszar gminy w dniu 20 maja 2002 roku zamieszkiwało 5654 osób. Z ewidencji ludności prowadzonej w Urzędzie Gminy wynika, że na koniec 1999 roku gminę zamieszkiwało 5407 osób, 2000 roku – 5626 osób, 2002 roku – 5592 osoby, 2003 roku – 5570 osób i na koniec maja 2004 roku – 5562 osoby. Liczba ludności gminy wykazuje nieznaczne wahania i oscyluje w granicach 5500 osób.

W okresie wielolecia (34 lat) nastąpił proces wyludniania prawie we wszystkich miejscowościach. Wzrost ludności odnotowuje się w miejscowości gminnej Zabrodzie, Mostówce, Niegowie i Przykorach.

Struktura wieku ludności gminy

lp	Wyszczególnienie	Rok	
		1999	2002

		osób	%	osób	%
1	liczba ludności ogółem	5726	100	5654	100
	w tym : kobiety	2875	50,21	2861	50,60
	Mężczyźni	2851	49,79	2793	49,40
2	wiek przedprodukcyjny ogółem	1674	29,24	1540	27,24
	w tym: 0 - 2	221		186	
	3 do 6	335		290	
	7 do 14	782		743	
	15-17	335		321	
3	wiek produkcyjny ogółem	3196	55,82	3286	58,12
	w tym: 18 - 59 lat kobiety	1452		1505	
	18 - 64 lat mężczyźni	1744		1781	
	w wieku mobilnym	2315	72,43*	2279	69,35*
	w tym: mężczyźni w wieku 18-44 lat	1263		1230	
	kobiety w wieku 18-44 lat	1052		1049	
	w wieku niemobilnym	881	27,57*	1007	30,65*
	w tym: mężczyźni w wieku 45-64 lat	481		551	
	kobiety w wieku 45-59 lat	400		456	
4	wiek poprodukcyjny ogółem	856	14,95	828	14,64
	w tym: 60 lat i więcej kobiety	557		557	
	65 lat i więcej mężczyźni	299		278	

*liczone w stosunku do wieku produkcyjnego

W ciągu czterech lat w strukturze ludności można zaobserwować korzystne tendencje w nieznacznym zmniejszeniu udziału ludności w wieku poprodukcyjnym oraz wzroście udziału ludności w wieku produkcyjnym. Wewnętrzna struktura ludności wieku produkcyjnego przejawia niekorzystne tendencje - zmniejsza się udział ludności w wieku mobilnym. Zmniejszyła się natomiast o 2 punkty procentowe grupa ludności w wieku przedprodukcyjnym.

Rynek pracy

Wg. danych statystycznych na koniec 2002 roku w firmach zatrudniających powyżej 9 osób zatrudnionych było łącznie 301 osób (sektor publiczny – 148 osób, sektor niepubliczny – 153 osoby), w tym:

- w sektorze rolniczym (bez rolnictwa indywidualnego) 11 osób,
- w sektorze przemysłowym – 1 osoba,
- w sektorze usługowym – 289 osób (w tym w usługach rynkowych – 30 osób, w usługach nierynkowych – 259 osób).

Dane te obejmują tylko jednostki, w których zatrudnienie wynosi powyżej 9 osób.

Sporządzona, dla potrzeb niniejszego Studium, inwentaryzacja jednostek działających na terenie gminy wykazała funkcjonowanie 167 firm prywatnych zatrudniających łącznie 251 osób. Są to małe, przeważnie jednoosobowe firmy. Zwraca uwagę funkcjonowanie podmiotów gospodarczych świadczących usługi nie tylko dla klientów indywidualnych ale również dla innych firm.

Lp	Miejscowość	ilość firm	zatrudnienie	Lp	Miejscowość	ilość firm	zatrudnienie
1	Adelin	6	6	12	Mostówka	26	37
2	Anastazew	3	3	13	Mościska	1	1
3	Basinów	1	1	14	Niegów	18	53
4	Choszczowe	5	6	15	Obręb	4	4
5	Dębinki	24	24	16	Płatków	1	1
6	Gaj	8	24	17	Podgac	2	2
7	Głuchy	7	7	18	Przykory	5	5
8	Karolinów	2	2	19	Słopsk	19	28
9	Kiciny	6	6	20	Wysychy	4	4
10	Lipiny	0	0	21	Zabrodzie	23	29
11	Młynarze	3	3	22	Zazdrość	5	5

Wg informacji zawartych w NSP 2002, na dzień spisu(20 maj 2002 rok) zarejestrowanych było 421 osób bezrobotnych (w tym 177 kobiet) wśród których 112 pozostawało bez pracy powyżej jednego roku. Wśród tych bezrobotnych 114 osób posiadało wykształcenie podstawowe ukończone lub nieukończone, 299 wykształcenie średnie i 8 wykształcenie wyższe.

4.4.2.Sfera społeczna

Oświata i wychowanie

Wg. danych statystycznych, w roku szkolnym 2003/2004 w gminie funkcjonowały:

1. Publiczna Szkoła Podstawowa im. M. Konopnickiej w Zabrodziu
Liczba uczniów – 217
Liczba nauczycieli – 13 zatrudnionych na pełny etat,
10 zatrudnionych na część etatu
2. Publiczna Szkoła Podstawowa im. C.K.Norwida w Dębinkach
Liczba uczniów – 130
Liczba nauczycieli – 9 zatrudnionych na pełny etat,
1 zatrudniony na część etatu
- 3.Publiczna Szkoła Podstawowa w Kicinach
Liczba uczniów - 78

- Liczba nauczycieli – 8 zatrudnionych na pełny etat,
3 zatrudnionych na część etatu
4. Publiczna Szkoła Podstawowa im. Ks. Henryka Nowackiego w Adelinie
Liczba uczniów – 78
Liczba nauczycieli – 7 zatrudnionych na pełny etat
4 zatrudnionych na część etatu
5. Publiczne Gimnazjum im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Zabrodziu
Liczba uczniów - 266
Liczba nauczycieli – 13 zatrudnionych na pełny etat
10 zatrudnionych na część etatu
6. Zespół Szkół im. W.S. Reymonta w Zabrodziu
Liczba uczniów – 358
Liczba nauczycieli – 12 zatrudnionych na pełny etat,
11 zatrudnionych na część etatu
- W gminie nie ma liceum, ale bliska odległość do miasta powiatowego Wyszaków zapewnia dalsze kształcenie młodzieży.

Zdrowie i opieka społeczna

Na terenie gminy znajdują się dwa Z-dy Opieki Zdrowotnej prowadzące działalność z zakresu opieki zdrowotnej w Zabrodziu i wsi Obręb.

Zatrudnionych jest 3 lekarzy internistów i 3 pielęgniarki.
Wskaźnik zatrudnienia lekarzy w gminie na 10 tys. osób wynosi 5,26 podczas gdy dla woj. mazowieckiego wynosi 27,9. Tak małe zatrudnienie w służbie zdrowia wpływa na ubogi zakres świadczonych usług leczniczych.

Na terenie gminy znajduje się 1 apteka we wsi Zabrodzie.

W miejscowości Niegów i Gaj-Fiszor zlokalizowane są 2 Domy Pomocy Społecznej na 200 miejsc, w Dębinkach znajduje się Dom Dziecka.

Opieką społeczną zajmuje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Turystyka, sport i rekreacja

Gmina Zabrodzie nie posiada rozwiniętej bazy turystycznej ogólnodostępnej. Od wielu lat na terenie gminy rozwija się budownictwo letniskowe. Większe zgrupowania zabudowy letniskowej występują w miejscowościach: Słopsk - 300 działek, Młynarze - 800 działek, Choszczowe - 200 działek. Ogółem szacuje się, że na terenie gminy zlokalizowanych jest około 1670

indywidualnych działek letniskowych.

Szansą rozwoju gminy jest agroturystyka. Obecność rozległych kompleksów leśnych, nie zanieczyszczonego środowiska, bogatej fauny i flory, stwarza atrakcyjne warunki rozwoju turystyki.

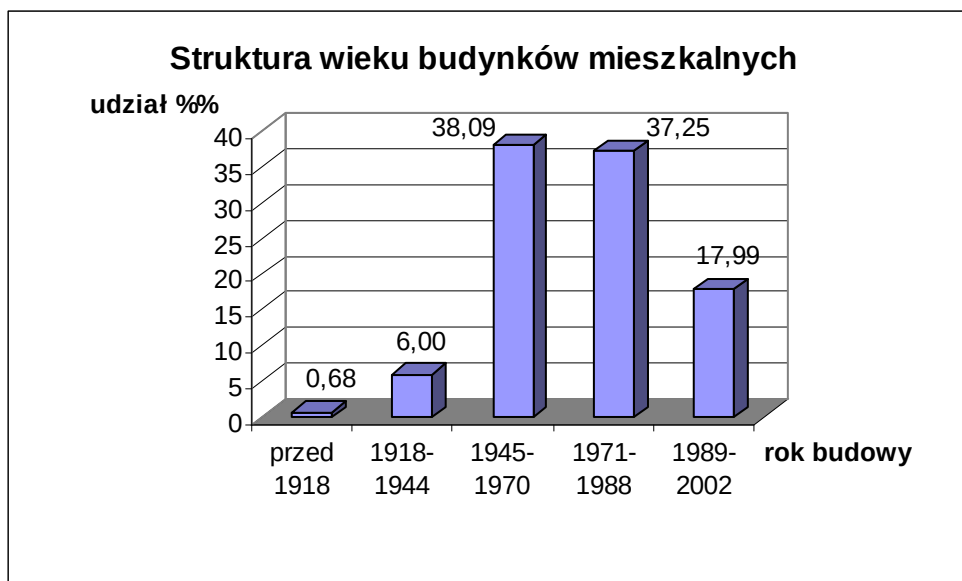
Boiska sportowe funkcjonują przy szkołach: w Dębinkach, Kicinach, Zabrodziu i Adelinie.

Warunki mieszkaniowe

Na terenie gminy występuje indywidualne budownictwo zagrodowe i mieszkaniowe jednorodzinne.

Zasób mieszkaniowy w gminie na dzień 20 maja 2002 roku (Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2002 rok – Informacje Podstawowe – WUS Warszawa 2003 rok) wynosił 1381 mieszkań (1335 stanowiło własność osób fizycznych, 14 – gminy, 24 Skarbu Państwa, 5 zakładów pracy oraz 3 mieszkania były własnością pozostałych podmiotów), ilość izb – 5042 o łącznej powierzchni użytkowej 105751 m². Średnia powierzchnia użytkowa na 1 mieszkanie jest stosunkowo wysoka i wynosi 81,6 m². Ale jednocześnie jest wysokie zagęszczenie mieszkań – na 1 mieszkanie przypadają 4,17 osoby, a na jedną osobę przypada 19,7 m² powierzchni użytkowej (średnia dla powiatu wyszkowskiego odpowiednio – 3,9 i 20,2) .

Zabudowa gminy składa się z budynków powstałych w różnych okresach, z różnych materiałów o różnych standardach użytkowych i technicznych. Większość budynków (ponad 75% zasobów) powstała w okresie od 1945 roku do 1988 roku tj. w okresie w którym wielkość i forma budynku była ograniczana i dzisiaj w wielu wypadkach nie spełniają obecnych potrzeb mieszkańców. Zabudowa ta nie zawsze harmonizuje z otaczającym krajobrazem. Ostatnio daje się zauważyć większą ilość realizowanych budynków, których forma nie koliduje z otoczeniem.

Wyposażenie w instalacje techniczne mieszkań decyduje o ich standardzie. Na terenie gminy przyłączy wodociągowe posiada 205 budynki mieszkalne, przyłączy kanalizacyjne sanitarne – 69 budynków.

Kultura

W gminie funkcjonuje Gminne Centrum Kultury, w którym mieści się gminna biblioteka publiczna dysponująca 13031 woluminami. W pozostałych wsiach brak obiektów przeznaczonych na działalność kulturalną.

Administracja publiczna, obsługa finansowa

Funkcje w zakresie administracji publicznej i obsługi finansowej skoncentrowane są w Zabrodziu. Najważniejsze z nich to:

- Urząd Gminy,
- Oddział Banku Spółdzielczego Wyszaków,
- Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Posterunek Policji,
- Ochotnicza Straż Pożarna
- Urząd Pocztowy mieści się w Zazdrości

Ponadto na terenie gminy zlokalizowany jest obiekt strażnicy OSP we wsi Słopsk.

4.4.3.Sfera gospodarcza

Rolnictwo

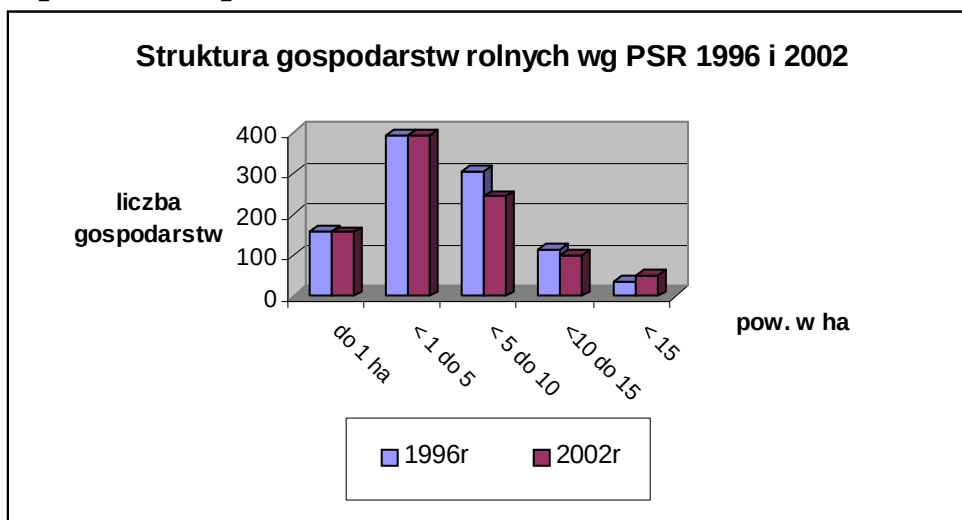
Na terenie gminy istnieje 943 gospodarstwa rolne (wg PSR2002). Średnia powierzchnia użytków rolnych

przypadająca na 1 gospodarstwo rolne wynosi 5,70 ha, średnia dla powiatu wyszkowskiego wynosi 5,26 ha a w województwie mazowieckim – 6,12 ha. Struktura obszarowa gospodarstw rolnych przedstawia się następująco:

Struktura gospodarstw rolnych wg PSR 1996 i 2002

lp	PSR	Wyszczególnienie	do 1 ha	< 1 do 5	< 5 do 10	<10 do 15	< 15	ogółem
1	1996	liczba gospodarstw	160	393	305	115	37	1010
2		udział %%	15,84	38,91	30,20	11,39	3,66	100,00
3	2002	liczba gospodarstw	156	392	244	100	51	943
4		udział %%	16,54	41,57	25,87	10,60	5,41	100,00
5		powierzchnia uż.roln.w ha	65,74	1127,75	1736,96	1218,79	1227,63	5376,87
6		udział %%	1,22	20,97	32,30	22,67	22,83	100,00

W strukturze obszarowej największy udział mają gospodarstwa małe o powierzchni od 5 do 10 ha użytków rolnych, trochę mniejszy jest udział gospodarstw o powierzchni 10-15 ha i od 1 do 5 ha. Korzystnym jest mały udział gospodarstw najmniejszych. Natomiast bardzo mała ilość gospodarstw dużych powyżej 15 ha nie będzie sprzyjać wzrostowi towarowej produkcji rolniczej, tak by zapewnić odpowiednią dochodowość ich właścicielom.

Struktura użytkowania gruntów rolnych w indywidualnych gospodarstwach rolnych wg PSR 2002 przedstawia się następująco:

Lp	Wyszczególnienie	ha	%%
1	Ogółem	6823,51	100
2	użytki rolne	5668,96	83,1
	w tym:		
	grunty orne	3694,51	54,1

	<i>w tym:</i>		
	odłogi	940,62	13,8
	ugory	195,12	2,9
	sady	4,08	0,1
	łąki	1476,7	21,6
	pastwiska	493,72	7,2
3	lasy i gr. leśne	850,23	12,5
4	Pozostałe grunty	304,32	4,5

W strukturze użytkowania gruntów rolnych największy jest udział gruntów ornych, ok. 1/3 powierzchni stanowią łąki i pastwiska natomiast bardzo mała powierzchnia przeznaczona jest pod sady. Zwraca uwagę duży odsetek gruntów odłogowanych i ugorowanych (wg PSR 1996 gruntów takich było tylko 396 ha).

Powierzchnia zasiewów głównych ziemiopłodów w gospodarstwach indywidualnych – wg PSR 2002 rok:

Wyszczególnienie	ogółem	<i>w tym</i>				
		Zboża razem ¹	ziemniaki	Przemy- słowe	Paste- wne ²	pozostałe
pow. w ha	2558,77	2063,44	380,90	0,52	98,09	15,84
udział %	100,00	80,64	14,89	0,02	3,83	0,62

1- zboża ogółem łącznie z kukurydzą na ziarno.

2- 2- łącznie z mieszankami zbożowo-strączkowymi

W produkcji roślinnej dominuje uprawa zbóż podstawowych – stanowi ponad 80% całej powierzchni użytków rolnych. Uprawa ziemniaka w porównaniu do 1996 roku spadła o prawie połowę (wg PSR w 1996 roku pod uprawę ziemniaka przeznaczone było 770 ha). Spadła również powierzchnia zasiewów z 3502 ha w 1996 roku do 2558 ha w 2002 roku.

Zwierzęta gospodarskie w gospodarstwach indywidualnych:

wyszczególnienie	bydło	<i>w tym</i>	trzoda chlewna	<i>w tym</i>	konie	owce	kury
		krowy		lochy			
wg PSR 1996	2819	1744	3603	263	546	2	8089
wg PSR 2002	2516	1558	2916	254	502	0	5194

W porównaniu do 1996 roku spadła produkcja zwierzęca, zarówno bydła jak i trzody chlewnej. W gminie w produkcji zwierzęcej dominuje chów bydła – 46,8 szt./100ha (średnia wojewódzka wynosi 41,4). Natomiast chów trzody chlewnej plasuje gminę na

dalekim miejscu w skali województwa - obsada wynosi 54,2 szt./100 ha użytków rolnych przy średniej dla województwa 89,7 szt./100 ha.

Pozarolnicza działalność gospodarcza

Wg. danych statystycznych na koniec 2002 roku w systemie REGON na obszarze gminy Zabrodzie zarejestrowanych były 258 jednostki gospodarcze, w tym 246 prywatnych i 12 uspołecznionych.

Wg. sekcji europejskiej klasyfikacji gospodarczej w sekcji:

A - rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo – 21 jednostek (wszystkie prywatne),

D - działalność produkcyjna – 25 jednostek (wszystkie prywatne),

F – budownictwo – 47 jednostek (wszystkie prywatne)

G - handel hurtowy i detaliczny – 90 jednostek (wszystkie prywatne),

H – hotele i restauracje – 4 jednostki (wszystkie prywatne),

I - transport, gospodarka magazynowa i łączność – 17 jednostek (wszystkie prywatne),

J - pośrednictwo finansowe – 14 jednostek (prywatne)

K - obsługa nieruchomości, wynajem i działalność związana z prowadzeniem interesów – 14 jednostek (1 uspołeczniona, 13 prywatnych),

L - administracja publiczna i obrona narodowa; gwarantowana prawnie opieka socjalna – 4 jednostki (2 publiczne, 2 prywatne),

M – edukacja – 7 jednostek (6 publicznych, 1 prywatna),

N - ochrona zdrowia i opieka socjalna – 8 jednostek (6 publicznych, 2 prywatne),

O - pozostała działalność usługowa, komunalna, socjalna i indywidualna – 15 jednostek (1 publiczna, 14 prywatnych).

Na terenie gminy nie występują zakłady produkcyjne zatrudniające większą ilość pracowników. Najbardziej rozwinięta jest działalność handlowa (łącznie z handlem obwoźnym zajmuje się nim 58 podmiotów), rozwinięte są różnego rodzaju usługi budowlane (38 podmiotów), oraz transportowe (13 podmiotów). Zwraca uwagę powstawanie firm, które świadczą swoje usługi nie tylko dla ludności ale również dla innych podmiotów takich jak: usługi komputerowe, księgowe, ubezpieczeniowe, marketingowe, pośrednictwo handlowe. Najwięcej podmiotów sektora prywatnego

zlokalizowanych jest w miejscowościach: Zabrodzie – 24, Mostówka – 24, Dębinki – 23, Słopsk – 20 i Niegów – 20.

4.5. Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia

W czasie ostatniej wielkiej powodzi (wiosna 1979 roku) zalana została cała dolina dolnej Bugu aż do krawędzi wysoczyzny. Powódź objęła również doliny jego dopływów.

Pod względem hydrologicznym rzeka Bug charakteryzuje się dużą nieregularnością. Roztopy w dorzeczu Bugu rozpoczynają się wcześniej na obszarze źródłowym niż w środkowym i ujściowym. Charakterystyczne dla Bugu jest śnieżno-deszczowe jego zasilanie powodujące dwa wysokie stany wody w ciągu roku: w kwietniu (związane z zasilaniem śnieżnym) i w czerwcu i lipcu (związane z wysokimi opadami deszczowymi). W większości przypadków cykliczne podwyższone stany wód nie powodują znaczących strat gospodarczych z uwagi na fakt, że są to tereny wykorzystywane głównie jako użytki zielone. Niemniej w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego tereny położone nad Bugiem zaliczone zostały do obszarów szczególnego zagrożenia powodziowego.

4.6. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy

Potrzeby i możliwości rozwoju gminy wynikają z istniejących uwarunkowań a także, w dużej mierze, z zadań inwestycyjnych jakie będą realizowane na obszarze gminy przez różne podmioty.

Wójt Gminy Zabrodzie w pierwszej fazie opracowania wystąpił do różnych jednostek z prośbą o współpracę przy opracowaniu "Studium..." i przekazanie przez każdą z nich swoich zamierzeń inwestycyjnych dotyczących obszaru gminy, które powinny zostać uwzględnione w opracowaniu.

Zgłoszone zostały następujące zamierzenia inwestycyjne:

- przebudowa drogi krajowej nr 8 Radzymin – Wyszaków do parametrów drogi ekspresowej (Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad w Warszawie),
- przeznaczenie gruntów, stanowiących zasób Agencji w obrębie PGR Niegów, położonych w bezpośrednim sąsiedztwie drogi krajowej Warszawa – Białystok pod składy, usługi, wytwórczość nieuciążliwą, natomiast położonych poza strefą uciążliwego oddziaływania drogi krajowej pod budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne ew.

- rekreację (Agencja Nieruchomości Rolnych OT w Warszawie),
- budowa zbiornika retencyjnego na rzece Fiszor w miejscowości Młynarze oraz odbudowa i modernizacja koryta rzeki Fiszor Środkowy w rejonie miejscowości Gać (Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Warszawie Oddział w Ostrołęce).

Wnioski zgłoszone przez mieszkańców gminy bądź przez zainteresowanych inwestorów

Ogółem wpłynęło 15 wniosków dotyczących zmiany przeznaczenia 35 działek położonych na terenie gminy Zabrodzie, w tym:

- pod przeznaczenie pod zabudowę mieszkaniową - 14 działek (Głuchy 1, Kiciny – 3, Lipiny – 4, Niegów – 5, Słopsk – 1),
- pod przeznaczenie pod zabudowę mieszkaniowo - letniskową – 19 działek (Choszczowe – 1, Gaj – 8, Niegów –1, Słopsk –5, Zabrodzie – 1, Zazdrość – 3),
- pod przeznaczenie pod zabudowę letniskową – 1 działka w miejscowości Wysychy,
- lokalizację portu rzecznego na rzece Bug.

Ponadto wpłynął wniosek Uczniowskiego Klubu Sportowego Adelin i UKS Zabrodzie o lokalizację obiektu sportowego (boiska do piłki nożnej, bieżni okólnej, zaplecza do uprawiania lekkiej atletyki) na terenach po PGR Niegów,

Wnioski zgłoszone przez Urząd Gminy w Zabrodziu :

- rozpatrzyć możliwość lokalizacji terenów mieszkaniowych , mieszkaniowo-usługowych i usługowych skomunikowanych z trasą E-8, szczególnie na obszarze wsi Niegów , gdzie występują grunty po byłym PGR, będące obecnie we władaniu Agencji Restrukturyzacji Rolnictwa
 - rozpatrzyć lokalizację 2 wysypisk śmieci (Głuchy, Niegów) –
 - Rekultywacja wyrobisk piasku w Słopsku, Zazdrości i Gaju– oczka wodne i stawy rybne lub zalesienie– forma rekultywacji.
 - Pogranicze Niegowa i Młynarzy- zniżenie terenu we władaniu Zarządu Melioracji (powierzchnia ok. 9ha tzw.„Piekiełko” – zaplanować retencję,
 - Dębinki – rozpatrzyć przeznaczenie terenów wiejskich przy pałacu pod tereny mieszkaniowe, przy trasie E-8 – pod usługi,

- Mościska – uwzględnić zalesienie terenu przeznaczonego pod wysypisko w poprzednim planie zagospodarowania gminy
- Rozważyć możliwość lokalizacji wysypiska śmieci lub punktu segregacji odpadów :Choszczowe, Anastazew, Płatków,
- Należy ująć w studium drogę do wsi Młynarze biegnącą przez teren Lasów Państwowych – jako drogę powiatową
- Zlokalizować stadion we wsi Zabrodzie (2 wersje lokalizacji)
- Przewidzieć drogę w Młynarach jako drogę gminną zlokalizowaną na terenach rekreacyjnych – nie ma jej na mapach (6m szerokości),
- Wyznaczyć teren pod cmentarz w Mostówce,
- Powiększyć teren szkoły pod boisko sportowe – Zabrodzie,

4.7. Stan prawny gruntów

Użytkowanie gruntów w gminie wg form władania przedstawia się następująco(wg danych geodezyjnych na dzień 1 stycznia 2004 roku):

lp	Wyszczególnienie	pow. ogólna	użytki rolne	grunty leśne oraz zadrz. I zakrzew.	grunty zab.i zurban.	wody płynące	nieużytki	tereny różne
		ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha
1	Grunty SP z wyłączeniem gr. przekaz. w użytk. wieczyste	1153	278	664	80	115	15	1
2	Grunty SP w użytk. wieczystym osób fizycznych	5	5	0	0	0	0	0
3	Grunty gmin z wyłącz. gr. przekaz. w użytk. wieczyste	181	10	3	168	0	0	0
4	Grunty osób fizycznych, w tym:	7712	6086	1461	96	0	69	0
	- wchodzące w skład gospodarstw rolnych	7264	5849	1342	6	0	67	0
	- nie wchodzące w skład gospodarstw rolnych	448	237	119	90	0	2	0
5	Grunty spółdzielni	1	1	0	0	0	0	0

6	Grunty kościołów i zw. wyznaniowych	92	35	55	2	0	0	0
7	Wspólnoty gruntowe	28	19	6	0	0	3	0
8	Grunty powiatów	34	14	12	7	0	1	0
9	Grunty spółek prawa handlowego	1	1	0	0	0	0	0
	Razem	9203	6446	2200	353	115	88	1

Na obszarze gminy dominują dwie formy władania: własność osób fizycznych i Skarbu Państwa. Prawie 84% gruntów znajduje się we władaniu osób fizycznych, z tego 94% stanowią gospodarstwa rolne. Własnością prywatną jest 2/3 powierzchni lasów. Skarb Państwa dysponuje lasami (1/3 ich powierzchni), gruntami pod wodami płynącymi oraz drogami. Samorząd gminy dysponuje tylko 1,97% powierzchni gminy. Są to grunty pod obiektami samorządu (urząd gminy, szkoły) oraz drogami gminnymi.

4.8. Obiekty i tereny chronione na podstawie przepisów odrębnych

Wykaz pomników przyrody na terenie gminy Zabrodzie:

1. D 6 szypu kowy-obw.390 cm, dz.nr 262, w asn.Tadeusz Chudy
2. D 6 szypu kowy-obw.395cm, dz.nr 264, w .Mieczysław Sowiński
3. D 6 szypu kowy-obw.565cm, dz.nr253, w .Waldemar Stańkiewicz
4. D 6 szypu kowy-obw. 410cm, dz.nr 264 , w . Mieczysław Sowiński
5. D 6 szypu kowy-obw.465cm, dz.nr 249, w . Oniś, Maria
6. D 6 szypu kowy-obw. 465cm, dz.nr 255, w . Teresa Sowińska
7. D 6 szypu kowy-obw. 475 cm,dz.nr 257, w . Józef Sowiński

4.9. Obszary naturalnych zagrożeń geologicznych

Na obszarze gminy nie występują obszary naturalnych zagrożeń geologicznych.

4.10. Udokumentowane złoża kopalin

- **piaski kwarcowe do produkcji betonów komórkowych** – jest to największe tego typu złożo w województwie mazowieckim (udokumentowane w kat. C₂) o zasobach bilansowych ok. 5,6 mln m³ (całe zasoby województwa wynoszą ok. 11 mln m³ - tj. 8,2% wielkości krajowej) zlokalizowane w Mostówce,
- **piaski szklarskie** – udokumentowane w kat. A+B+C₁, o zasobach bilansowych - 8,8 mln ton położone w Mostówce.

Jest to również największe złoże w obszarze województwa mazowieckiego, którego łączne zbilansowane zasoby wynoszą ok. 10,2 mln ton,

- **złoża kruszyw naturalnych** – udokumentowane i eksploatowane w rejonie Słopska i Zazdrości. Ze złoża w Słopsku o zasobach bilansowych 1129 tys. ton na koniec 1999 roku wydobyto 24 tys. ton, z ze złoża w Zazdrości o zasobach udokumentowanych 1343 tys. ton wydobyto 30 tys. ton,
- ponadto występują powszechnie piaski rzeczne w dolinie Bugu oraz piaski eoliczne eksploatowane na małą skalę, głównie przez prywatnych użytkowników na cele budowlane,

4.11. Tereny górnicze wyznaczone na podstawie przepisów odrębnych

Na obszarze gminy nie występują tereny górnicze wyznaczone na podstawie przepisów odrębnych

4.12. Systemy komunikacji i infrastruktury

4.12.1. Komunikacja

Przez zachodni obszar gminy – z południowego zachodu w kierunku północnym – przebiega droga krajowa S8 łącząca Warszawę z Białymstokiem i dalej granicą państwa. Jest to droga o bardzo dużym natężeniu ruchu wprowadzającym ograniczenia w ruchu wewnętrznym mieszkańców gminy. Komunikacja mieszkańców z terenów położonych po wschodniej i zachodniej stronie drogi krajowej odbywa się głównie poprzez drogę powiatową nr 556 biegnącą równoleżnikowo przez obszar gminy. Droga ta zapewnia połączenia wewnętrzne prawie wszystkich wsi z miejscowością gminną Zabrodzie - stanowi główną oś komunikacji wewnętrznej. Układ ten uzupełniony jest stosunkowo dobrze rozwiniętą siecią dróg gminnych wykształconą współzależnie przez lokalne, naturalne warunki środowiska przyrodniczego w powiązaniu z kształtowaną zabudową osadniczą. Drogi gminne stwarzają bardzo dogodne warunki do prawidłowego funkcjonowania gospodarki w gminie oraz zapewniają dostępność usług dla większości mieszkańców gminy.

Układ dróg kołowych uzupełnia zelektryfikowana lokalna linia kolejowa Warszawa - Tłuszcz - Wyszaków – Ostrołęka, z przystankiem w miejscowościach: Mostówka i Grzegorzewo .

4.12.2. Zaopatrzenie w wodę

Gmina posiada 1 ujęcie wody. Stacja uzdatniania zlokalizowana jest w miejscowości Niegów, Wydajność ujęcia wynosi 200m³/dobę. Sieć wodociągowa o długości 10,9 km dostarcza wodę do 205 budynków w miejscowościach Niegów, Zazdrość, Zabrodzie oraz do Domu Pomocy Społecznej w miejscowości Gaj. Realizowana jest obecnie sieć wodociągowa o długości 8,6 km do miejscowości Mostówka. Do wodociągu zostaną wykonane 82 przyłącza.

4.12.3. Odprowadzenie ścieków

Na terenie gminy funkcjonują 3 oczyszczalnie ścieków. Gminna oczyszczalnia o przepustowości 100 m³/dobę zlokalizowana jest w miejscowości Zabrodzie, długość sieci kanalizacyjnej 3,3 km odprowadza ścieki z 69 obiektów. W Niegowie funkcjonuje oczyszczalnia o przepustowości 100 m³/dobę dla potrzeb Domu Pomocy Społecznej dla Dzieci. Trzecia oczyszczalnia zlokalizowana jest w miejscowości Gaj i zabezpiecza potrzeby Domu Pomocy Społecznej dla Dzieci w Fiszorze.

4.12.4. Gospodarka odpadami

Gmina nie posiada własnego wysypiska odpadów. Odpady z terenu gminy są wywożone na wysypisko smieci przez wyspecjalizowane przedsiębiorstwo MPK Sp. Zo.o. Ostrołęka na koszt mieszkańców gminy.

4.12.5. Zaopatrzenie w gaz

Przez teren gminy przebiega sieć gazowa wysokiego ciśnienia DN 250 PN 6,4Mpa relacji Nieporęt – Wyszaków – Ostrów Mazowiecka z odprowadzeniem (DN 100 PN 6,4Mpa) do stacji redukcyjno-pomiarowej I^o w miejscowości Niegów. Pas ochronny dla gazociągu przesyłowego wynosi 150 m. Wg danych NSPMiL w 2002 roku z gazu z sieci korzystało tylko 307 mieszkańców, pozostali mieszkańcy korzystali z gazu bezprzewodowego propan-butan.

4.12.6. Telekomunikacja

Dostęp mieszkańców gminy do połączeń telekomunikacyjnych jest dobry. Część mieszkańców korzysta z telefonii komórkowej – zlokalizowane są trzy stacje bazowe telefonii komórkowej: jedna w miejscowości Głuchy, dwie w Niegowie.

4.12.7. Elektryfikacja

Zasilanie gminy w energię elektryczną odbywa się z RPZ 110/15kV Wyszków II poprzez sieć rozdzielczą średniego napięcia 15kV. Stacje transformatorowe 15/0,4kV są w większości napowietrzne, zasilane promieniowo z sieci rozdzielczej 15kV. Przez teren gminy przebiegają dwie linie energetyczne 110 kV: Wyszków – Radzymin (równoległe do drogi S8) i Łochów - Tłuszcz (we wschodniej części gminy).

4.12.8. Zaopatrzenie w ciepło

Dostawcami energii cieplnej są niewielkie lokalne kotłownie, usytuowane w budynkach mieszkalnych. Większe kotłownie zaopatrują w ciepło budynki użyteczności publicznej, szkoły, obiekty usługowe. Coraz częściej na terenie gminy buduje się lub wymienia stare kotłownie węglowe na kotłownie olejowe.

4.13. Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych oraz inne

4.13.1. Program Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego

Został przyjęty przez Sejmik Województwa Mazowieckiego Uchwałą Nr 118/2003 w dniu 15.12.2003 r. Program ten przyjął do realizacji: ustalenia „Programu małej retencji wodnej dla Województwa Mazowieckiego”(opracowany w 2000 roku), w którym przyjęto do realizacji po 2005 roku zbiornik o funkcji retencyjno-rekreacyjnej na obszarze gminy Zabrodzie w miejscowości Dębinki na rzece Fiszor Lewy o powierzchni ok. 1,0 ha i pojemności ok. 15 tys. m³.

4.13.2. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego – Uchwała Nr 65/2004 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 7 czerwca 2004 roku.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego gmina Zabrodzie zaliczona została do obszarów największych wpływów aglomeracji warszawskiej, tj obszarów charakteryzujących się pozytywnym oddziaływaniem Warszawy poprzez dostępność do chłonnego rynku pracy i usług wyższego rzędu, dobrą dostępnością infrastruktury społecznej o znaczeniu

ponadlokalnym, koncentracją korytarzy transportowych o znaczeniu europejskim i krajowym, tworzących pasma aktywności gospodarczej, walorami turystyczno-wypoczynkowymi, występowaniem obszarów zagrożenia powodziowego związanych z dolinami rzek: Wisły, Bugu, Narwi i Pilicy.

Działania polityki przestrzennej województwa adresowane zostały do:

- obszaru całego województwa - związanych z realizacją ustawowych celów wojewódzkiej polityki przestrzennej w zakresie: kształtowania sieci osadniczej, rozmieszczenia infrastruktury technicznej, ochrony środowiska przyrodniczego i dóbr kultury oraz przeciwdziałania największym zagrożeniom,
- wyodrębnionych obszarów, które dotyczą **wspierania dotychczasowych kierunków rozwoju** w obszarze największych wpływów aglomeracji warszawskiej.

Dla gminy Zabrodzie oznacza to:

- Budowa (przebudowa) drogi ekspresowej S8 Augustów-Warszawa-Wrocław, w I etapie, Głuchy-Zabrodzie (dwie jezdnie),
- Modernizacja istniejącego układu kolejowego dla poprawy sprawności i szybkości połączeń oraz bezpieczeństwa ruchu - linii Ostrołęka-Tłuszcz.
- Rozwój pasażerskich przewozów regionalnych poprzez zwiększenie częstotliwości i prędkości kursowania pociągów na wszystkich liniach obsługiwanych w ruchu regionalnym, poprawę standardów podróżowania (dostosowanie wielkości składów do ilości podróżnych, zwiększenie bezpieczeństwa, poprawa stanu technicznego i sanitarnego taboru), wprowadzanie nowych ofert przewozowych (np. szybkie pociągi regionalne, autobusy szynowe).
- poprawę pewności zasilania systemu energetycznego (modernizacja elektroenergetycznych linii i stacji 110/15 kV szczególnie na obszarach wschodnich i północnych,
- przeciwdziałanie największym zagrożeniom powodziowym – dolina Bugu,
- zachowanie ochrony obszarów cennych przyrodniczo oraz wartości środowiska kulturowego,
- wdrażanie programów rolno-środowiskowych.

4.13.3. NATURA 2000

Jest zadaniem rządowym realizowanym przez Ministerstwo Środowiska. Pod pojęciem „Natura 2000” należy rozumieć spójną, ekologiczną sieć najcenniejszych obszarów przyrodniczych w Europie. Budowa sieci Natura 2000 opiera się na dwóch Dyrektywach Rady Europy:

- ochronie dziko żyjących ptaków, zwana Dyrektywą „Ptasią”, opiera się na: tradycyjnych metodach ochrony obszarowej i gatunkowej, zastosowaniu jednolitej procedury weryfikacji elementów sieci, wprowadzeniu do organizacji sieci zasady integracji ochrony przyrody i działalności gospodarczo-kulturowej człowieka;
- ochronie naturalnych siedlisk oraz dziko żyjącej fauny i flory, zwana Dyrektywą Siedliskową lub Habitatową, opiera się na: wyznaczeniu obszaru objętego ochroną, opracowaniu planu ochrony, ocenie skutków oddziaływania na te obszary różnych form działalności człowieka, zarządzaniu siecią (monitoring, sprawozdawczość).

Państwa członkowskie biorą udział w tworzeniu sieci Natura 2000 proporcjonalnie do reprezentacji na swoim terytorium typów siedlisk i gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty. Konieczność ochrony siedlisk była dostrzegana w Polsce już od wielu lat, lecz siedliska chroniono tylko pośrednio, w ramach krajowego systemu ochrony przyrody. Nie istniały natomiast dotychczas żadne uregulowania prawne regulujące zagadnienia związane z ochroną siedlisk. Polska jako członek Wspólnoty Europejskiej przystąpiła do prac nad siecią NATURA 2000. **Opracowana została na wniosek Ministra Środowiska „Koncepcja sieci NATURA 2000 w Polsce obszarów specjalnej ochrony ptaków NATURA 2000” (Dz.U. Nr 229 z dnia 21 października 2004r poz.2313).** Minister Środowiska Rozporządzeniem z dnia 21 lipca 2004 roku w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków NATURA 2000, powołał obszar specjalnej ochrony ptaków PLB140001 pod nazwą „Dolina Dolnego Bugu” o powierzchni 60041,8ha, w tym w granicach gminy Zabrodzie 981,3ha.

Na terenie gminy Zabrodzie występują ponadto dwa obszary wyznaczone na podstawie Dyrektywy „Siedliskowej” włączone do projektu krajowej sieci NATURA 2000. Są to:

- Ostoja Nadbużańska – nr obszaru PLH140011 – obejmuje dolinę Bugu
- Wydmy Lucynowsko - Mostowieckie – nr obszaru PLH140013 – obejmuje niewielki fragment terenów

leśnych w północno-wschodniej część gminy w rejonie Mostówki.

Obszary Ostoja Nadbużańska i Dolina Dolnego Bugu w dużej części pokrywają się.

Ciężar finansowy ustanowienia obszaru NATURA 2000 na danym terenie nie może spoczywać na jego właścicielu, a zatem z tytułu wprowadzanych ograniczeń, które skutkować będą utratą ewentualnych korzyści musi zostać wprowadzony system rekompensat, który zapewni integrację ochrony przyrody z działalnością gospodarczą i kulturalną człowieka.

Rekompensaty mają dotyczyć jedynie gruntów prywatnych. Rekompensaty powinny obejmować wszystkie tereny użytkowane gospodarczo, które mają znacznie dla zachowania siedlisk lub gatunków objętych systemem NATURA 2000: łąki i pastwiska, lasy, stawy, itp. Do czasu wypracowania w Unii Europejskiej spójnego systemu finansowego, należy założyć, że podstawowym źródłem finansowania na terenach użytkowanych rolniczo będą programy rolno-środowiskowe (PRŚ). Dla pozostałych prywatnych terenów użytkowanych gospodarczo (lasy, stawy) konieczne będzie stworzenie analogicznego jak dla PRŚ systemu finansowego.

4.13.4. Nadbużański Park Krajobrazowy

Dokumentacja uzasadniająca celowość utworzenia Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego została opracowana w latach 1988-1992. Celem utworzenia tego parku jest zachowanie m.in. unikatowych walorów dolin głównych rzek Bugu i Narwi, naturalnego mało przekształconego krajobrazu oraz zbiorowisk roślinnych, które w dużym stopniu zachowały cechy środowisk naturalnych i półnaturalnych. Na obszarze byłych województw: łomżyńskiego, ciechanowskiego i siedleckiego park został powołany odpowiednimi zarządzeniami wojewodów.

Na obszarze gminy Zabrodzie obszar projektowanego parku obejmuje w północno-zachodniej części gminy doliny rzek Bugu i Fiszora wraz z rozległymi obniżeniami i łakami, a w części północno-wschodniej część lasów w Mostówce-Letnisko, tereny miejscowości Anastazew, Podgać, Płatkow i Basinów. Projektowana otulina parku obejmuje prawie całą północną połowę obszaru gminy. Obszar proponowany do objęcia ochroną jako NPK pokrywa się z granicami obszarów proponowanych do sieci NATURA 2000. Fakt włączenia obszaru NPK do tej sieci świadczy o jego bardzo dużych walorach przyrodniczych.

4.13.5. Krajowy program zwiększenia lesistości do roku 2020

Krajowy program zwiększania lesistości opracowany został w 1993 roku i zaakceptowany do realizacji przez Radę Ministrów w dniu 23 czerwca 1995 roku. Jednak nie stał się programem rządowym, gdyż nie zagwarantowano środków na jego realizację w perspektywie wieloletniej. W 2001 roku weszła w życie ustawa o zalesianiu gruntów rolnych (od stycznia 2004r już nie obowiązuje). Na jej podstawie rolnicy otrzymywali rekompensaty z tytułu zalesiania swoich gruntów, łącznie z możliwością przejścia na emeryturę. Wzrosło zainteresowanie tą formą uzyskiwania środków przez rolników indywidualnych. Opracowana została w 2003 roku Aktualizacja Krajowego Programu Zwiększania Lesistości. Zakłada ona zwiększenie lesistości kraju do 30% w roku 2020 i do 33% do roku 2050. W programie tym dla powiatu wyszkowskiego przyjęto powierzchnię 4625 ha (w tym dla sektora państwowego tylko 19ha) do zalesienia w latach 2001 – 2020. Zalesianie prywatnych gruntów rolnych nie jest „nakazem administracyjnym” lecz indywidualną wolą rolnika. Odbywać się będzie na zasadach określonych w Planie Rozwoju Obszarów Wiejskich. Generalnie, Plan ten przyjmuje zasadę zalesiania gruntów najslabszych klas, marginalnych dla potrzeb produkcji rolniczej ale nie wyklucza zalesiania gruntów klas wyższych w uzasadnionych przypadkach.

5. Wpływ uwarunkowań na ustalenia kierunków i zasad zagospodarowania przestrzennego gminy

Rzeźba gminy nie wpływa ograniczająco na rozwój funkcji osadniczej jak i rolnictwa.

Walory przyrodnicze gminy predysponują do objęcia prawną formą ochrony dolinę Bugu i jednocześnie rzeka Bug o wysokich walorach krajobrazowych powinna być wykorzystana dla potrzeb turystyki wodnej.

Pod względem warunków wodnych teren gminy charakteryzuje się mało korzystnymi warunkami dla budownictwa. Najkorzystniejsze warunki lokalizacji budownictwa występują w południowo-zachodniej części gminy w rejonie miejscowości Słopsk, Głuchy, Niegów, Mostówka.

Z uwagi na niekorzystne warunki klimatyczne w dolinach rzeki Bug i Fiszor tereny te powinny być wyłączone dla lokalizacji budownictwa mieszkalnego.

W dotychczasowym użytkowaniu tj. jako łąki i pastwiska, należy pozostawić doliny rzek i obniżen terenowych dla ich korzystnego wpływu na retencję I poziomu wód gruntowych. Nie powinno się ich również zalesiać i zadrzewiać co utrudniało by przewietrzanie terenu.

Dobrymi warunkami dla posadowienia obiektów budowlanych (grunty nośne) charakteryzuje się tylko obszar wysoczyzny polodowcowej ale jednocześnie jest to obszar występowania najlepszych gleb dla rolnictwa.

Analiza uwarunkowań pozwala na sformułowanie następujących wniosków:

- obszar zawarty pomiędzy doliną Bugu i łącznie z dużymi kompleksami lasów w północnej części gminy i słabymi glebami dla rolnictwa posiada walory dla rozwoju funkcji rekreacyjnej, w tym osadnictwa letniskowego,
- obszar położony na wschód od rzeki Fiszor charakteryzujący się bardzo słabymi gruntami ornymi, dużym udziałem stosunkowo lepszych łąk i pastwisk oraz licznymi rozczłonkowanymi kompleksami leśnymi posiada predyspozycje do rozwoju funkcji rolniczej i budownictwa letniskowego,
- pozostały obszar gminy charakteryzujący się największym udziałem gruntów ornich wysokich klas, najniższymi walorami krajobrazowymi posiada najwyższe predyspozycje do rozwoju funkcji rolniczej.

Mała ilość wniosków zgłoszonych do niniejszego Studium przez różnych inwestorów wynika z faktu, że gmina posiada opracowane i aktualne plany zagospodarowania przestrzennego dla wielu fragmentów miejscowości.

CZĘŚĆ B

Kierunki zagospodarowania

1. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów

Strukturę przestrzenną gminy tworzą:

- rzeki: Bug oraz Fiszor wraz z licznymi dopływami,

- kompleksy łąk położonych w dolinach rzek, najcenniejsze przyrodniczo położone są w północno – zachodniej części gminy w dolinie Bugu i Fiszora,
- rozczłonkowane kompleksy leśne występujące na całym obszarze gminy, większe zwarte kompleksy występują po zachodniej stronie drogi S8 w rejonie wsi Młynarze - Gaj – Niegów – Słopsk oraz w rejonie Mostówki,
- rolnicza przestrzeń produkcyjna na pozostałym obszarze gminy wraz z siecią osadniczą obsługującą funkcje rolnicze i nierolnicze,
- zabudowa letniskowa występująca poza układem osadniczym gminy w miejscowościach położonych nad Bugiem oraz w Mostówce,
- oraz elementy liniowe infrastruktury technicznej;
 - o droga krajowa nr 8,
 - o drogi powiatowe,
 - o gęsta sieć dróg gminnych,
 - o linie energetyczne WN, SN i nn,

Zakłada się utrzymanie wykształconej struktury przestrzennej gminy z uwzględnieniem skutków modernizacji drogi krajowej S8. Wskazuje się w dalszej części na potrzebę utrzymania i podniesienia rangi walorów przyrodniczych gminy poprzez wskazanie obszarów do objęcia ochroną prawną, a także wskazanie obszarów dla rozwoju funkcji osadniczych i związanych z nią funkcji usługowych dla poprawy warunków życia mieszkańców.

2. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone z zabudowy

Uwzględniając utrzymanie wykształconej struktury przestrzennej gminy, potrzeby rozwoju zgłoszone przez mieszkańców i instytucje, a także istniejące uwarunkowania określa się kierunki i wskaźniki zagospodarowania przestrzennego gminy, wyznaczając tereny o następujących funkcjach:

- **zwartej zabudowy obejmującej tereny zabudowy zagrodowej, mieszkaniowej, rekreacyjnej i usług, z przewagą zabudowy zagrodowej, lub mieszkaniowej** - obejmują one większość zwartej zabudowy wsi położonych w środkowej i wschodniej części gminy
- **zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej, rekreacyjnej i usług**

- z przewagą zabudowy rekreacyjnej**- obejmują one miejscowości: Młynarze i Słopsk
- **zabudowy rekreacyjno-mieszkaniowej z dopuszczeniem usług** podstawowych dla obsługi ludności z zakazem usług produkcyjnych- są to wyznaczone pod zabudowę obszary we wsiach letniskowych
 - **tereny zabudowy mieszkaniowej** – nowoprojektowane na obszarze wsi Niegów (obszary rolne po byłym PGR) związane funkcjonalnie z trasą S8 przewidziane dla osób dojeżdżających do pracy poza teren gminy.
 - **tereny zabudowy usługowej i usługowo-mieszkaniowej** – przewidziane pod zabudowę usługową i usługowo-mieszkaniową z dopuszczeniem zabudowy związanej z działalnością gospodarczą – wyznaczone zostały przy trasie S-8 w miejscowości Niegów
 - **tereny usług pomocy społecznej** (Domy w Niegowie, Dębinkach i Gaju)
 - **działalności gospodarczej i produkcyjnej:** Gaj, Niegów, Mostówka
 - **zabudowy rozproszonej** – obejmującej pojedyncze siedliska na terenach rolnych poza zwartą zabudową wsi, leśniczówki oraz osady leśne,
 - zakłada się, poza wymienionymi wyżej wyznaczonymi terenami możliwość realizacji zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej na terenach wyposażonych w infrastrukturę techniczną i posiadających dostęp do dróg publicznych.

Przyjmuje się następujące **wskaźniki** wykorzystanie terenu:

- dla zabudowy mieszkalnej jednorodzinnej wolnostojącej do 36 – 48 mieszkańców na 1 ha
- dla zabudowy zagrodowej do 16 – 20 mieszkańców na 1 ha.
- dla zabudowy letniskowej do 24 – 30 letników na 1 ha.

Przyjmuje się **minimalną powierzchnię** działki dla:

- budownictwa mieszkalnego 1000 m²
- budownictwa letniskowego 1000 m²
- budownictwa zagrodowego 2000m²

- **Tereny z ograniczeniem zabudowy**

- obszary o niekorzystnych warunkach fizjograficznych – tereny obniżeń terenowych, tereny zalewowe,
- grunty rolne kl. IV,
- **Tereny wyłączone z zabudowy**
- grunty rolne o najwyższej przydatności rolniczej, grunty rolne kl. III-IV
- lasy,
- łąki i pastwiska,
- doliny cieków,
- obszary źródliskowe cieków,
- bagna,
- strefa terenu – 50 m od cmentarza przy zaopatrzeniu ludności w wodociąg i 150 m przy zaopatrzeniu w wodę ze studni,
- strefy bezpośrednie i pośrednie ochrony ujęć wodnych
- inne wynikające z przepisów prawnych

Określenie kierunków zagospodarowania terenów

- Porządkowanie przestrzennego zagospodarowania terenów miejscowości gminnej, przystosowanie jej do pełnienia funkcji ośrodka zarządzającego gminą, szczególnie w aspekcie skutków realizacji drogi krajowej S8,
- Tworzenie harmonijnych form zagospodarowania nawiązujących do tradycji we wsi gminnej na terenach rozwojowych i w pozostałych wsiach,
- Porządkowanie przestrzennego zagospodarowania zainwestowanych terenów rekreacyjnych we wsiach letniskowych zwłaszcza w pasie nadbużańskim ze zwróceniem szczególnej uwagi na tworzenie ładu przestrzennego w zabudowie letniskowej istniejącej i projektowanej oraz na otwarciu i udostępnieniu terenów ogólnodostępnych do rzeki.
- Obowiązek utrzymania dostępnego do rz. Bug pasa terenu o szerokości min. 20m od rzeki, oraz obowiązek utrzymania dostępności do pozostałych cieków wodnych (rowów melioracyjnych) pas terenu o szerokości – min. 3.0 m,
- Ograniczenie do minimum zabudowy na działkach leśnych, w przypadkach zaistnienia takiej konieczności sytuowanie obiektu na terenie wolnym od drzewostanu.
 - Ograniczenie zabudowy na terenach zalewowych, w przypadku zaistnienia konieczności, zastosowanie rozwiązań

konstrukcyjnych odpowiednio zabezpieczających przed skutkami powodzi.

3. Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu kulturowego

Mając na uwadze ochronę i zachowanie najwyższych wartości środowiska przyrodniczego gminy przyjmuje się działania:

3.1. Wyznacza się obszary:

*** wskazane przez administrację rządową do objęcia ochroną prawną:**

rangi europejskiej w ramach tworzonej sieci NATURA 2000

-z Dyrektywy Ptasiej „Dolina Dolnego Bugu” – obszar NATURA 2000 oznaczony symbolem PLB140001, powołany Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 roku (Dz.U. Nr 229 z dnia 24 października 2004 r poz. 2313),

-Ostoja Nadbużańska – oznaczona symbolem PLH140011, tworzona na podstawie Dyrektywy Siedliskowej,

-Wydmy Lucynowsko - Mostowieckie – oznaczone symbolem PLH140013, tworzona na podstawie Dyrektywy Siedliskowej,

rangi krajowej:

-Nadbużański Park Krajobrazowy – dokumentacja przyrodnicza została opracowana w roku 1992. Do tej pory Park jeszcze nie został powołany odpowiednim aktem prawnym (Zarządzenie Wojewody Mazowieckiego), brak jest planu ochrony parku.

Obszary wskazane przez administrację rządową do objęcia ochroną prawną rangi krajowej i europejskiej wyznacza się w Studium celem zachowania, ich wartości przyrodniczych i krajobrazowych.

Zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004r o ochronie przyrody (Dz.U.nr92 poz.880,Dz.U.nr113 z 2005r poz.954 oraz Dz.U.Nr130 poz.1087),na obszarach NATURA 2000 zabrania się podejmowania działań mogących w znaczący sposób pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt, a także w znaczący sposób wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został

wyznaczony obszar Natura 2000 lub jest taki obszar projektowany.

Projekty planów i projekty zmian do przyjętych planów oraz planowane przedsięwzięcia, które nie są bezpośrednio związane z ochroną obszaru Natura 2000 lub obszarów projektowanych znajdujących się na liście obszarów Natura 2000, lub nie wynikają z tej ochrony, a które mogą na te obszary znacząco oddziaływać, wymagają przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, na zasadach określonych w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001r.-Prawo ochrony środowiska.

Jeżeli działania na obszarze Natura 2000 zostały podjęte bez przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, wojewoda nakazuje ich natychmiastowe wstrzymanie i podjęcie w wyznaczonym terminie niezbędnych czynności w celu przywrócenia poprzedniego stanu danego obszaru jego części lub chronionych na nim gatunków.

Jeżeli przemawiają za tym wymogi nadrzędnego interesu publicznego w tym wymogi o charakterze społecznym lub gospodarczym Wojewoda może zezwolić na realizację planu lub przedsięwzięcia, które mogą mieć negatywny wpływ na siedliska przyrodnicze oraz gatunki roślin i zwierząt dla których ochrony został powołany obszar Natura 2000, zapewniając wykonanie kompensacji przyrodniczej niezbędnej do zapewnienia spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000.

Jeżeli na obszarze Natura 2000 występuje siedlisko lub gatunek o priorytetowym znaczeniu zezwolenie może zostać udzielone wyłącznie w celu:

- ochrony zdrowia i życia ludzi
- zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego
- uzyskania korzystnych następstw o pierwszorzędnym znaczeniu dla środowiska przyrodniczego
- wynikającym z koniecznych wymogów nadrzędnego interesu publicznego po uzyskaniu opinii Komisji

Europejskiej

W przypadku planowanych przedsięwzięć, które mogą znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000 i nie są bezpośrednio związane z ochroną obszaru Natura 2000 lub nie wynikają z tej ochrony, zezwolenie zastępuje się decyzją o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację

przedsięwzięcia, w rozumieniu ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r.-Prawo ochrony środowiska.

Na powołanych i projektowanych obszarach NATURA 2000 nie podlega ograniczeniu działalność związana z utrzymaniem urządzeń i obiektów służących bezpieczeństwu przeciwpowodziowemu oraz działalność gospodarcza, rolna, leśna, łowiecka i rybacka, a także amatorski połów ryb, jeżeli nie zagrażają one zachowaniu siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin lub zwierząt, ani nie wpływają w sposób istotny negatywnie na gatunki roślin i zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000.

*** obszary proponowane do objęcia ochroną prawną rangi lokalnej**

- *doliny cieków z zakazem zmiany użytkowania łąk i zmiany stosunków wodnych,*

*** Na obszarze całej gminy obowiązują następujące zasady ochrony środowiska przyrodniczego:**

- *rekultywacja terenów zdegradowanych w wyniku eksploatacji surowców,*
- *porządkowanie gospodarki ściekowej ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb gospodarstw rolnych,*
- *ograniczanie wyłączeń z użytkowania terenów leśnych i łąk,*
- *wprowadzanie zadrzewień na gruntach rolnych o niskiej przydatności dla rolnictwa oraz obszarów źródliskowych i lokalnych wododziałów.*
- *ochrona zasobów wód – ochrona ilościowa zasobów wód na terenie gminy, która prowadzi do zmniejszania odpływu wód z terenu zlewni i będzie prowadzona poprzez:*
 - a) *budowę zbiorników wodnych a także poprzez wykorzystanie warunków hydrologiczno gruntowo-wodnych, szaty roślinnej, tzw. retencja naturalna w formie retencji leśnej.*
 - b) *zalesianie obszarów źródliskowych rzek i cieków oraz obszarów gruntów rolnych na wododziałach.*

4. Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury materialnej

Na terenie gminy Zabrodzie **utrzymuje się** ochronę prawną wszystkich obiektów wpisanych do rejestru zabytków

- w Niegowie:
 - a. zespół kościoła parafialnego P.W. Św. Trójcy kościół murowany, 1863-1866 rok, dzwonnica murowana 1863-1866 rok, plebania z poł. XIX wieku,
 - b. zespół pałacowy – pałac murowany 1872 rok, park z 2 połowy XIX wieku, aleja główna do parku, cmentarz,
- w Dębinkach zespół pałacowo-parkowy: pałac murowany z końca XVIII, przebudowany koniec XIX wieku, dwie oficyny murowane z końca XVIII wieku, park krajobrazowy z XIX w., czworak i budynek gospodarczy.
- w Lasków Głuchy zespół dworski: dwór drewniany z k. XVIII, dom służbowy drewniany, dom ogrodnika, stodoła drewniana z pocz. XX wieku, park krajobrazowy z XIX wieku,
Ponadto opiece konserwatorskiej podlegają obiekty budownictwa drewnianego: (Adelin – 1 dom, Głuchy – 3 obiekty, Młynarze - 3 obiekty, Mostówka – 2 obiekty, Zabrodzie -2 obiekty) a także krzyże przydrożne, stanowiska archeologiczne, miejsca pamięci narodowej.

Ochronie podlegają również obiekty ujęte w ewidencji konserwatorskiej a nie objęte ochroną prawną, drewniane domy mieszkalne we wsiach oraz krzyże przydrożne i kapliczki a także miejsca pamięci narodowej.

5. Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej

5.1.Komunikacja

Jako podstawę rozwiązań komunikacyjnych przyjmuje się istniejący układ drogowy gminy poddany modernizacji i uzupełnieniom związanym między innymi ze skutkami wynikającymi z budową i modernizacją drogi krajowej S8.

- Dla drogi ekspresowej S8 przyjmuje się przebieg zgodnie z decyzją o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego (decyzja nr 2444/04 z dnia 17.11.2004r. Wojewody Mazowieckiego o ustaleniu lokalizacji drogi),
- Dla dróg powiatowych – przyjmuje się szerokość w liniach rozgraniczenia – 25,0 –20,0m.

Minimalne linie zabudowy dla dróg powiatowych od zewnętrznej krawędzi jezdni wynoszą:

- *na terenach zabudowanych – 8,0m*
- *poza terenem zabudowy – 20,0m*

Na terenach o zabudowie zwartej postuluje się dla obiektów nowo realizowanych utrzymanie istniejącej linii zabudowy.

- Dla dróg gminnych - przyjmuje się pasy szerokości od 10 m do 15 m dla realizacji głównych dróg gminnych. Na terenach o zwartej zabudowie utrzymuje się istniejącą linię zabudowy. Dla pozostałych dróg gminnych – zgodnie z obowiązującymi przepisami.

- Drogi rowerowe – będą realizowane na odcinkach dróg i ulic gdzie to technicznie będzie możliwe do wykonania wg następujących zasad:

- o oddzielone fizycznie od jezdni i chodnika*
- o wydzielone z jezdni lub chodnika pasy rowerowe odpowiednio oznakowane*
- o ciągi pieszo – rowerowe*

Wszystkie drogi przebiegające przez tereny zurbanizowane realizowane będą jako ulice z chodnikami i miejscami postojowymi w rejonie obiektów usługowych.

5.2.Zaopatrzenie w wodę

Istniejące ujęcie wody oraz stacja uzdatniania w miejscowości Niegów dostarczające wodę poprzez zbiorcze wodociągi do miejscowości Niegów – Zazdrość - Zabrodzie zostanie rozbudowana do wydajności 1364 m³/dobę. W trakcie realizacji jest sieć wodociągowa długości 8,6km dla miejscowości Mostówka. Podłączonych do niej zostanie 97 budynków. Zakłada się dalszą rozbudowę sieci wodociągowej dla miejscowości o zwartej zabudowie. W zabudowie rozproszonej i nowopowstającej w oddaleniu od terenów zurbanizowanych stosowane będą indywidualne ujęcia wód.

5.3.Odprowadzenie ścieków

Z uwagi na konieczność ochrony wód, zostanie uporządkowany system gospodarki wodno-ściekowej w gminie. Istniejąca gminna oczyszczalnia zostanie rozbudowana docelowo do przepustowości 300 m³/dobę. Zapewni to możliwość objęcia systemem kanalizacji 2000 mieszkańców oraz dowożenie ścieków

w ilości 50m³/dobę. W najbliższym czasie wykonana zostanie sieć kanalizacyjna o długości ok. 9km dla miejscowości Mostówka i przyłączonych zostanie 97 budynków. Do czasu modernizacji istniejącej oczyszczalni i budowy systemów kanalizacyjnych a także dla zabudowy rozproszonej ustala się odprowadzenie ścieków do przydomowych oczyszczalni ścieków. Ścieki z części zabudowy będą odprowadzane do szczelnych zbiorników ścieków, przy założeniu wywozu ścieków do punktów zlewnych przy oczyszczalni w Niegowie. Obiekty usługowe i przemysłowe nie objęte systemem kanalizacji zbiorczej będą posiadać własne systemy kanalizacyjne. W gospodarstwach rolnych realizowane będą szczelne zbiorniki na nieczystości dla ochrony wód podziemnych.

5.4. Gospodarka odpadami

Cały obszar gminy objęty zostanie selektywną zbiórką odpadów i ich zorganizowanym wywozem na spełniające wymogi wysypisko odpadów.

Określa się następujące kierunki rozwoju systemu gospodarki odpadami:

- gromadzenie odpadów powstających na terenie gminy w sposób odpowiadający wymogom ochrony środowiska, w tym szczególnie wód,
- segregacja odpadów zebranych z terenu gminy w gminnym zakładzie segregacji odpadów
- wdrażanie zasady segregacji odpadów u ich „wytwórcy”,
- wywóz odpadów niebezpiecznych do najbliższego zakładu utylizacji,
- likwidację oraz rekultywację „dzikich” wysypisk.

5.5. Zaopatrzenie w gaz ziemny i energię ciepłą

Realizacja gazyfikacji gminy wymaga opracowania systemu zaopatrzenia w gaz dla mieszkańców gminy Zabrodzie. Do czasu rozprowadzenia gazu ziemnego na obszarze gminy, mieszkańcy będą korzystali zarówno z gazu sieciowego i z gazu w butlach.

W zakresie ciepłownictwa przyjmuje się następujące zasady:

- rozwijania lokalnych systemów ciepłowniczych,
- sukcesywną modernizację i wymianę kotłowni opalanych węglem na kotły ogrzewane gazem, olejem bądź energią elektryczną.

5.6. Zaopatrzenie w energię elektryczną

Przyjmuje się następujące zasady rozwoju:

- modernizację i rozbudowę istniejącego systemu sieci elektroenergetycznych średniego i niskiego napięcia, linii napowietrznych i kablowych oraz budowę nowych stacji transformatorowych SN-15kV i nn –0,4kV,*
- preferuje się stosowanie linii elektroenergetycznych w wykonaniu napowietrznym oraz stacji transformatorowych Sn/nn w wykonaniu słupowym; dopuszcza się jednak ze względów technicznie uzasadnionych stosowanie linii elektroenergetycznych w wykonaniu kablowym oraz stacji w wykonaniu wewnętrznym,*
- przyłączanie obiektów do sieci elektroenergetycznej oraz przebudowa urządzeń elektroenergetycznych, powstała w wyniku wystąpienia kolizji planu zagospodarowania działki (w tym również wynikającego ze zmiany przeznaczenia terenu) z istniejącymi urządzeniami elektroenergetycznymi będzie się odbywać w uzgodnieniu i na warunkach określonych przez właściwego operatora systemu elektroenergetycznego według zasad określonych w przepisach prawa energetycznego,*
- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego poszczególnych terenów powinny przewidywać rezerwację miejsc i terenu dla lokalizacji linii, stacji i przyłączy oraz innych elementów infrastruktury elektroenergetycznej niezbędnych dla zaopatrzenia lokowanych na tych terenach budynków i budowli w energię elektryczną a także oświetlenia terenu wokół obiektów.*
- prowadzenie linii energetycznych, szczególnie w obszarach zabudowanych w pasach drogowych dróg,*
- ograniczenia zabudowy w rejonie linii energetycznych zgodnie z przepisami szczególnymi,*
- jako rozwiązanie preferowane ustala się prowadzenie linii elektroenergetycznych o różnych napięciach po oddzielnych trasach; dopuszcza się jednak w technicznie lub ekonomicznie uzasadnionych przypadkach prowadzenie elektroenergetycznych linii Sn i nn na wspólnych słupach,*

5.7. Telekomunikacja

Określa się następujące kierunki rozwoju telekomunikacji:

- utrzymanie istniejących centrali oraz sieci telekomunikacyjnych, stopniową ich modernizację i ewentualną rozbudowę w stosunku do potrzeb,
- utrzymanie istniejących stacji bazowych telefonii komórkowej oraz lokalizację nowych na terenach przeznaczonych pod usługi uciążliwe, oraz na terenach nieprzydatnych rolniczo, poza obszarem zabudowy nie powodujących konfliktów społecznych.
- modernizacja sieci abonenckiej telefonii przewodowej w taki sposób, aby umożliwiała korzystanie z najnowszych źródeł komunikacji (dostępność do Internetu, poczty elektronicznej, transmisji danych i inne),
- rozwinięcie systemu automatów publicznych na terenach wiejskich,
- sukcesywną zamianę istniejących linii napowietrznych na kablowe linie telefoniczne, szczególnie we wsiach o zabudowie zwartej,

6. Obszary, na których będą rozmieszczone inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym

- budowa sieci wodociągowej w Słopsku, Adelinie, Głuchych, Wysychach, Dębinkach, Choszczowem i Mościskach – lokalizacja przebiegu sieci zostanie ustalona po opracowaniu dokumentacji technicznej,
- modernizacja stacji uzdatniania i ujęć wody w Niegowie,
- modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków,
- budowa sieci kanalizacyjnej sanitarnej w Zabrodziu, Zazdrości Niegowie - lokalizacja przebiegu sieci zostanie ustalona po opracowaniu dokumentacji technicznej
- budowa sali gimnastycznej przy szkole podstawowej w Zabrodziu,
- budowa zakładu segregacji odpadów – lokalizacja zostanie ustalona po opracowaniu dokumentacji technicznej,
- modernizacja drogi Niegów- Wysychy – Dębinki,
- modernizacja pozostałych dróg gminnych,
- inne obszary, na których będą realizowane inwestycje wynikające z potrzeb rozwoju gminy.

7. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i ustaleniami programów zawierających zadania rządowe służące realizacji celu publicznego o znaczeniu krajowym

Zgodnie z ustaleniami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego do inwestycji o znaczeniu ponadlokalnym należą:

- budowa zbiornika retencyjno – rekreacyjnego : w miejscowości Dębinki na rzece Fiszor Lewy o powierzchni ok. 1,0 ha i pojemności ok. 15 tys. m³ po 2005 roku,

-budowa i modernizacja drogi krajowej nr 8 do parametrów drogi ekspresowej S8.

8.Obszary dla których jest obowiązkowe sporządzenie planów na podstawie przepisów odrębnych

Dla następujących obszarów będzie istniał, po ich utworzeniu przez odpowiedni organ, obowiązek sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

-NATURA 2000:

- o Dolina Dolnego Bugu
- o Ostoja Nadbużańska
- o Wydmy Lucynowsko - Mostowieckie

-Nadbużański Park Krajobrazowy

9.Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Podstawowym instrumentem realizacji polityki przestrzennej gminy są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego gminy.

Gmina Zabrodzie nie posiada obecnie obowiązującego planu zagospodarowania przestrzennego gminy. Jednakże zmiany do planu, które zostały wprowadzone, objęły znaczny obszar gminy i dzięki temu w dużej mierze są pomocne w kierowaniu polityką przestrzenną gminy.

Utrzymują moc obowiązującą zmiany w miejscowym planie zagospodarowania zatwierdzone uchwałami:

- Uchwała nr V/12/98 z dnia 10.12.1998r. w sprawie zmian miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Zabrodzie

- Uchwała Nr XXXVI/134/2002 z dnia 29.08.2002r. w sprawie zmian miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Zabrodzie

Dla gminy Zabrodzie poza obszarami wym. w punkcie 8, będzie istniała potrzeba opracowania nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego przede wszystkim dla miejscowości, w których będą występować wzmożone procesy inwestycyjne.

Dotyczy to przede wszystkim miejscowości gminnej Zabrodzie, oraz wsi Zazdrość, Mostówka, Niegów.

W celu uporządkowania zabudowy istnieje potrzeba opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego pasa terenów nadbużańskich, wraz z miejscowościami: Słopsk i Młynarze. W miarę potrzeby będą opracowywane miejscowe plany zagospodarowania miejscowości pozostałych.

10.Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Obszary ochrony gruntów rolnych

Zgodnie z przepisami zawartymi w obowiązującej ustawie o ochronie gruntów rolnych i leśnych, ochronie przed zagospodarowaniem innym niż rolnicze podlegają grunty o wysokich klasach bonitacyjnych. W gminie Zabrodzie są to grunty rolne klasy III-IV. Udział tych gruntów jest stosunkowo niski. Są one położone na południowym obszarze całej gminy, w tym część pod terenami zainwestowanymi. Jednocześnie są to grunty nośne, przydatne dla posadowienia budownictwa. Z uwagi na konieczność rozwoju pozarolniczych funkcji w gminie, część tych gruntów zostanie przeznaczona na cele inwestycyjne.

Na mapie Studium – Kierunki zagospodarowania naniesione zostały tereny wymagające zmiany przeznaczenia gruntów na cele inwestycyjne. Zgodnie z obowiązującymi przepisami (ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym) w Studium zostały określone obszary, dla których sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe, w tym znajdują się tereny, które wymagają zmiany przeznaczenia gruntów.

Niedopuszczenie do powstania procesu trwałego przesuszania gleb stanowiącego istotne zagrożenie dla produkcji rolniczej i struktury ekologicznej obszaru gminy nastąpi poprzez małą retencję,

utrzymanie właściwego stanu licznych oczek wodnych, oraz realizację dolesień i zadrzewień śródpolnych.

Obszary ochrony gruntów leśnych

Na podstawie Ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych ochronie przed zmianą sposobu zagospodarowania podlegają wszystkie grunty leśne. Na terenie gminy część powierzchni leśnych planowana jest objęciem ochroną prawną w ramach projektowanego Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego (głównie w jego otulinie). Podstawową cechą lasów jest ich glebochronny charakter. Stanowią korzystne urozmaicenie krajobrazowe. W lasach tych koniecznym jest prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej zapisanej w Ustawie o lasach.

Do zalesienia będą przeznaczone nieużytki, grunty rolne nieprzydatne do produkcji rolnej i grunty rolne nie użytkowane rolniczo oraz inne grunty nadające się do zalesienia, a w szczególności: grunty położone przy źródłiskach cieków, na wododziałach, wzdłuż brzegów rzek, lotne piaski i wydmy piaszczyste, a także grunty klas wyższych z uwagi na istniejące uwarunkowania.

Podniesienie lesistości będzie miało wpływ na umocnienie i poprawę wartości środowiska przyrodniczego gminy, zwłaszcza retencji wód gruntowych.

11. Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi i osuwania mas ziemnych

Problem ochrony przed powodzią w gminie Zabrodzie dotyczy terenów położonych w dolinie rzeki Bug i Fiszor, w tym terenów zabudowy wsi Młynarze i Słopsk. W czasie powodzi w 1979 roku część terenów tych miejscowości zostało zalanych. Lokalne zagrożenia powodziowe mogą dotyczyć gwałtownych wezbrań wody na ciekach wodnych. Ze względów przyrodniczych, ekonomicznych i gospodarki zasobami wodnymi trwale zabezpieczenie terenów zagrożonych powodzią nie jest przewidywane. Tereny te wyłącza się z lokalizacji obiektów użyteczności publicznej, poza już istniejącymi, oraz wyklucza się lokalizacje obiektów mogących stwarzać zagrożenie dla środowiska i ludzi. Istnieje niebezpieczeństwo, w trakcie wysokich stanów wody w Bugu, zmiany biegu koryta rzeki.

12. Kierunki rozwoju turystyki

Gmina Zabrodzie położona jest zarówno w zewnętrznej podmiejskiej strefie wypoczynkowej miasta Wyszkowa jak i miasta Warszawy. Jest w zasięgu dogodnych dojazdów z Warszawy i Wyszkowa. Przez gminę przechodzi droga krajowa nr 8 Warszawa – Białystok oraz sieć dróg powiatowych i gminnych. Jedną z ważniejszych dróg powiatowych stanowi droga Słopsk- Niegów Zabrodzie-Obręb stanowiąca główną oś komunikacyjną gminy o kierunku wschód- zachód.

Na obszarze gminy występują dwa obszary o zróżnicowanych walorach pod względem atrakcyjności i zagospodarowania rekreacyjnego:

- obszar nadbużański, gdzie 2 sołectwa pełni funkcję wypoczynku pobytowego: Słopsk i Młynarze (występuje tu wysoki stopień zainwestowania w budownictwo letniskowe),

- obszar w sąsiedztwie większych kompleksów leśnych, gdzie funkcje wypoczynkowe pełnią wsie: Gaj, Zazdrość, Mostówka, Choszczowe, Anastazew, Podgać, Basinów, Płatków, Kiciny.

W dotychczasowych opracowaniach planistycznych wyznaczone zostały duże tereny do zainwestowania pod budownictwo letniskowe. Malejący ostatnio popyt na takie budownictwo odzwierciedla się niskim stopniem zainwestowania na terenach przeznaczonych pod tę zabudowę.

Szansą na gospodarcze wykorzystanie funkcji turystycznej i wypoczynkowej na obszarze gminy może być tworzenie wielofunkcyjnych ośrodków wypoczynkowych poprzez wzbogacanie ich ofert o różnego rodzaju usługi przy wykorzystaniu do tego celu obiektów po byłych szkołach.

Gmina posiada potencjalne możliwości rozwoju bazy noclegowej dla wypoczynku pobytowego – kwatery prywatne w zabudowie jednorodzinnej lub zagrodowej we wszystkich miejscowościach.

Są możliwości wykorzystania istniejącego układu dróg powiatowych, gminnych w tym polnych i śródleśnych dla prowadzenia szlaków turystyki pieszej, rowerowej i konnej.

Wyznacza się następujące szlaki turystyczne:

- rowerowe
- wodne

Wyznacza się punkty widokowe na terenach ALP Nadl. Tłuszcz w okolicy wsi Mostówka oraz przy granicy gminy z wsią Ślubów gm. Wyszków, które należy uwzględnić w opracowywanych planach zagospodarowania przestrzennego.

13. Uzasadnienie przyjętych rozwiązań oraz synteza studium

W opracowanym Studium nie przewiduje się zasadniczych zmian w ukształtowanej od lat strukturze przestrzennej gminy. Położenie gminy w bliskim sąsiedztwie miasta Wyszkowa a szczególnie w obszarze funkcjonalnym Warszawy, jej naturalne środowisko przyrodnicze, z których najważniejszymi elementami są: rzeka Bug, kompleksy lasów, przeważające powierzchnie użytków rolnych, istniejące zainwestowanie zarówno kubaturowe jak i infrastrukturalne wskazują na rolniczo – rekreacyjny charakter gminy. Znajduje to swoje odzwierciedlenie w przyjętych rodzajach zabudowy.

Północna część obszaru gminy znajduje się w obrębie wartościowego krajobrazu doliny Bugu, przewidzianego do objęcia ochroną. Istnieją tu tereny wypoczynkowe przyciągające zainteresowanie budownictwem letniskowym.

Wskazuje się na potrzebę utrzymania i podniesienia rangi walorów przyrodniczych gminy poprzez wskazanie obszarów do objęcia ochroną prawną, wykorzystanie tych walorów dla rozwoju funkcji turystycznej, a także wskazanie obszarów dla rozwoju funkcji osadniczych i związanych z nią funkcji usługowych dla poprawy warunków życia mieszkańców oraz dla rozwoju funkcji turystycznej.

Główną funkcją produkcyjną gminy jest rolnictwo osiągające w skali województwa mazowieckiego stosunkowo dobre wyniki w zakresie chowu bydła. Grunty rolne zajmują około 70% powierzchni gminy. W strukturze gleb, dominują gleby kl. VI, gleby klasy IV zajmują zaledwie 15% gruntów rolnych i występują głównie w okolicach wsi Obręb, Karolinów, Przykory, Głuchy, Niegów. Zintegrowany wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej wynosi 46,5 (dla woj. mazowieckiego – 59,0). Ludność rolnicza zamieszkuje w 943 gospodarstwach rolnych. Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego (5,7 ha) jest większa niż średnia dla powiatu wyszkowskiego, ale jednocześnie mniejsza niż krajowa. W strukturze obszarowej największy udział mają gospodarstwa małe 7-10 ha. Korzystnym jest mały udział gospodarstw najmniejszych do 1,0 ha (16,54%), natomiast bardzo mała ilość gospodarstw dużych pow. 15 ha nie sprzyja produkcji wielkotowarowej. W produkcji roślinnej około 80% upraw zajmują zboża podstawowe, maleją uprawy ziemniaków (poniżej 15% pow. zasiewów). W hodowli zwierząt dominuje hodowla bydła.

Dla wielu gospodarstw problem stanowi zabudowa zagrodowa - substandardowa o zbyt małej szerokości frontu

działek, również często nie wystarczającej głębokości działki siedliskowej – nie odpowiadająca współczesnym potrzebom gospodarki rolnej. Studium zagospodarowania przestrzennego zabezpiecza we wszystkich wsiach możliwość zabudowy zagrodowej, w obrębie istniejącej zabudowy zagrodowej oraz w zabudowie rozproszonej przy spełnieniu warunków zgodnych z Ustawą o planowaniu przestrzennym. Wyznacza się lokalizacje siedlisk zarówno w istniejącej zabudowie wiejskiej, jak też w zabudowie rozproszonej obejmującej pojedyncze siedliska na terenach rolnych poza zwartą zabudową wsi posiadających dostęp do dróg publicznych.

Drugą ważną funkcją gminy jest obsługa ludności gminy i rolnictwa. Mieszkańcy mają zapewnione podstawowe usługi w zakresie administracji, zdrowia i szkolnictwa. Pozostałe usługi świadczone są przez zakłady prywatne i jest to głównie handel i drobne zakłady usługowe. Zwraca uwagę ponad 5-krotnie mniejszy wskaźnik zatrudnienia lekarzy na terenie gminy w porównaniu z woj. mazowieckim i związane z tym duże braki w zakresie świadczenia usług medycznych.

Najwięcej obiektów usługowych zlokalizowanych jest w miejscowości gminnej Zabrodzie. Poza miejscowością gminną największe zgrupowania usługowych jednostek gospodarczych występują we wsiach: Niegów, Mostówka, Dębinki, Słopsk. Spośród wszystkich zarejestrowanych jednostek gospodarczych najwięcej występuje usług handlowych, budowlanych oraz transportowych. W związku z modernizacją trasy E-8 studium zagospodarowania przestrzennego przewiduje aktywizację terenów położonych w jej sąsiedztwie m.in. po byłym PGR Niegów przeznaczając je pod budownictwo usługowe i usługowo-mieszkalniowe.

W zakresie usług wyższego stopnia mieszkańcy korzystają z usług zlokalizowanych w Wyszku lub w Warszawie. Szacuje się, że do pracy poza gminę wyjeżdża codziennie ok. 200 mieszkańców.

Bliskość dwóch miast, szczególnie aglomeracji warszawskiej, powoduje, że brak jest większych potrzeb i zainteresowania inwestorów do lokalizowania większej działalności gospodarczej na terenie gminy. Także mały potencjał nabywczy ludności rolniczej nie generuje intensywnego powstawania nowych pozarolniczych miejsc pracy. **Obserwuje się stopniowe i naturalne przekształcenie funkcji z zabudowy rolniczej na nierolniczą.** Dlatego w niniejszym Studium dopuszcza się

lokalizację drobnych zakładów usługowych i działalności gospodarczej w ciągach istniejącej zabudowy wsi. Natomiast dla większych i bardziej uciążliwych zakładów produkcyjno-usługowych wskazuje się tereny poza obszarami zainwestowania miejscowości. W większości są to tereny, które były wyznaczone w dotychczasowych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Istniejąca zabudowa mieszkaniowa, siedliskowa, usługowa zlokalizowana jest wzdłuż ciągów komunikacyjnych po obu lub jednej stronie drogi. Poza zabudowaniami, a także pomiędzy poszczególnymi posesjami rozciągają się grunty rolne. Jest to charakterystyczny krajobraz wsi w tej gminie i stanowi niewątpliwie jej dużą wartość. Dlatego też chcąc utrzymać charakter zabudowy wyznacza się w Studium tereny zabudowy wzdłuż dróg. Za takim rozwiązaniem przemawia również łatwość uzbrojenia terenu – w sieć wodociągową i sieć kanalizacyjną. Z sytuacji mieszkaniowej ludności gminy wynika, że będzie następowała wymiana budynków mieszkalnych na nowe na istniejących działkach lub też będą wydzielane działki budowlane dla dzieci.

Ważną, ale mało wykorzystywaną gospodarczo jest funkcja przyrodniczo - rekreacyjna. Dolina Bugu wraz z dopływami, kompleksy lasów, reprezentując wysokie wartości przyrodnicze i krajobrazowe, pełnią istotną rolę w systemie powiązań przyrodniczych województwa i kraju. Gmina Zabrodzie znajduje się na terenie projektowanego Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego, którego granice pokrywają się z granicami obszarów **Natura 2000**. Biorąc pod uwagę tak cenne i bogate środowisko przyrodnicze obszaru gminy **zwraca się uwagę na uzależnienie i spójność dalszego rozwoju gminy z wymogami ochrony środowiska przyrodniczego.**

Bogactwo środowiska przyrodniczego oraz niewielka odległość od aglomeracji warszawskiej, spowodowały duże zainteresowanie terenami lotniskowymi występującymi na obszarze gminy. Od lat 70-tych powstawała zabudowa lotniskowa zarówno na terenach zainwestowania wsi jak i poza nimi, niejednokrotnie w sposób żywiołowy.

Miejscowościami, w których występują największe zgrupowania działek rekreacyjnych są: Słopsk i Młynarze. Ta forma wypoczynku ma miejsce w różnym nasileniu prawie w każdej miejscowości gminy.

W studium nie wyznacza się nowych większych kompleksów pod ten rodzaj zabudowy. **Nową zabudowę rekreacyjną**

ogranicza się do uzupełnienia już istniejących zespołów rekreacyjnych, czy uzupełnienia zabudowy osadniczej, dopuszcza się przeznaczenie opuszczonych budynków zabudowy zagrodowej na cele rekreacyjne. W studium wskazuje się na konieczność porządkowania zabudowy letniskowej oraz możliwość jej wyposażenia w infrastrukturę techniczną w tym budowę i modernizację dróg dojazdowych.

Jedną z preferowanych form rozwoju turystyki jest **agroturystyka**. Ustalenia studium dopuszczają możliwość rozwoju tej formy wypoczynku prawie w każdej miejscowości.

Biorąc pod uwagę istniejące zainwestowanie oraz zapotrzebowanie na tereny budowlane o zróżnicowanej funkcji, w studium określa się tereny rozwojowe gminy z dominacją jednej lub kilku funkcji:

- tereny zabudowy zagrodowej, mieszkaniowej, rekreacyjnej i usługowej z przewagą zabudowy zagrodowej lub mieszkaniowej
- tereny zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej, rekreacyjnej i usług z przewagą zabudowy rekreacyjnej
- tereny zabudowy rekreacyjno-mieszkaniowej
- tereny zabudowy mieszkaniowej
- tereny zabudowy usługowej i usługowo-mieszkaniowej z dopuszczeniem działalności gospodarczej
- tereny usług socjalnych
- tereny działalności gospodarczej i produkcyjnej.